

TAUTOS ATMINTYJE – LIETUVOS OKUPANTO ŽUDYNĖS

PRIEŠ DVIDEŠIMT METŲ: ŽINOMA IR NEŽINOMA ISTORIJA

Istorinės aplinkybės nulėmė, kad būtent Sausio 13-oji tapo riba, kuri pagimdė šiuolaikinės Lietuvos visuomenę. Bet tuo metu dažnas galėjo tik nuspėti, kokius kalėjimus, kokias represijas nepriklausomybės šalininkams ruošė imperija.

„Metel” planas

Jau 1989 m. pradžioje iš Maskvos buvo gauti aiškūs nurodymai - ruošti veikti ypatingomis sąlygomis. Tų metų balandžio mėn. KGB Lietuvos skyriuje pirmą kartą paskelbti mokymai pagal „visišką kovinį parengimą”. Buvo numatyta derinti veiksmus su Vidaus reikalų ministerija pagal masinių neramumų slopinimo planą „Metel”.

Numatyti būdai, kaip sulaukyti „ypatingai pavojingus” asmenis arba „antisovietinius elementus”. 1989 m. rugsėjo 29 d. LSSR KGB pirmininkas Eduardas Eismuntas pasiūlė į sulaikomų asmenų sąrašą įrašyti ir „antisocialistinių neformalių organizacijų vadovus bei aktyvistus, kurie pasisako už egzistuojančios valstybinės santvarkos pakeitimą, gali organizuoti ar įgyvendinti ekstremistines akcijas, tame tarpe prievartinio, grupinio pobūdžio”.

Pagal iš anksto paruoštus sąrašus sulaikytieji asmenys turėjo būti gabenami į Lukiškių kalėjimą (Vilniuje), kur jiems turėjo būti pateiktos prokuroro sankcijos dėl kaltinimų. Kažkokių pokyčių KGB veikloje nebuvo numatyta - veiksmai daug kuo priminė 1940 metų įkalinimo pagal sąrašus, dokumentų sutvarkymo atgaline data scenarijų. Prisidengus mokymais

buvo sukurtas ypatingų situacijų štabas, sudaryta operatyvinė tardymo grupė, detalizuotas planas „Metel”.

Buvo parengta ir KGB operatyvinė grupė. Minėtuose mokymuose buvo išnagrinėti „galimi neramumai aerouoste, televizijos centre” ir pan. 1989 m. rugsėjo mėn. planas buvo paruoštas. Realizavimui pritrūko vienintelio dalyko - vietinės komunistų partijos sekretorių vizos. Tai galėjo padėti išspręsti LKP skilimas. Bet M.Burokevičiaus LKP-TSKP atplaiša negalėjo atstoti buvusio monolito, bet iš karto ėmėsi padėties destabilizavimo akcijų organizavimo.

Pirmasis televizijos centro užėmimo planas

Kovo 11-ąją KGB Lietuvos padalinio vadovai pranešime KGB pirmininkui V.Kriučkovui įvertino kaip „socialistinės santvarkos Lietuvoje likvidavimo pradžią ir SSRS bei Lietuvos SSR įstatymų demontažą”. Kovo 12 d. Maskvos įgaliotas, desanto kariuomenės vado pirmasis pavaduotojas generolas Osvaldas Pikauskas jau pradėjo modeliuoti galimo valstybės perversmo Lietuvoje planus, dar iki paskelbiant Sovietų Sąjungos prezidento M. Gorbačiovo įsaką „Dėl papildomų priemonių, (Nukelta į 9 psl.)

The New York Times dienraštyje 1991 m. sausio 14 d. savo skiltyje William Safire, tuoj po įvykių žudynių, kai Sovietų tankai žudė lietuvius Vilniuje prie televizijos bokšto Sausio 13-osios naktį, rašė, jog Nobelio Taikos premijos turėtojas, Sovietų vadovas, kuris lengvatikius pasaulyje įtikinėjo apie savo reformas ir „glastnost”, pasiuntė tankus į Lietuvą, kurie traiskė lietuvių patriotus, kovojusius prieš Sovietų diktatūrą, kaip kad ir 1956 m. Vengrijoje. W. Safire pažymėjo, kad išrinktasis Lietuvos prezidentas bandė bet koku būdu pasiekti M. Gorbačiov telefonu, tačiau veltui, jis neatsakė. Sovietų spauda nerašė apie Vilniaus žudynes ir televizija nerodė šurpių vaizdų, bet nuotraukos Vakarų žurnalistų, kaip ir ši, buvo spausdinamos Vakarų pasaulio laikraščių pirmuose puslapiuose.. Vėliau M. Gorbačiov pasiteisino nieko nežinojęs, tai galėję žudyti Raudonosios Armijos KGB pulkininkai...

PADĖKA LIETUVOS LAISVĖS GYNĖJAMS

Seimo Pirmininkė Irena Degutienė dėkojo visiems Lietuvos žmonėms, kurie savo žodžiais ir veiksmais, savo apsisprendimu ginti ir liudyti tiesą 1991-aisiais apgynė savo Tėvyne.

„Prieš dvidešimt metų tapome didelės tragedijos, brutalaus ir ciniško nusikaltimo, o kartu – didžio pasiaukojimo, tikrojo didvyriškumo liudininkais. 1991-ųjų Sausio 13-ąją Lietuva dar kartą patvirtino sau ir pasauliui, kad galutinai ir neatšaukiamai pasirinko tiesą, laisvę ir orumą, kad yra pasirėngusi šias vertybes ginti iki paskutinio kraujo lašo”, – rašė I. Degutienė laiške Laisvės gynėjams.

Seimo Pirmininkė pabrėžė, kad tuomet kraujo lašas buvo ne tik simbolis, kad jis virto realybe, kai įniršę žudymo profesionalai puolė žudyti beginklių Lietuvos žmonių.

„Puolė, bet turėjo pripažinti savo bejėgiškumą – mūsų šalis jau buvo pasikeitusi: tai buvo ne marionetinė imperijos kolonija, o Valstybė. Su savo tiesa ir istorija, su tautine ir valstybine atmintimi, su savo piliečiais, iš visų šalies miestų ir kaimų tomis dienomis skubėjusių į Vilnių ginti savo laisvės”, – teigė I. Degutienė.

Parlamento vadovės įsitikinimu, tauta tamsa nenugalima, kai tautos dvasioje

ir atmintyje iškyla visų laikų jos laisvės gynėjai nuo Pilėnų iki Žalgirio, nuo dvidešimtojo amžiaus pradžios savanorių iki pokario partizanų, kai pavienio žmogaus gyvenimas ir tikėjimas sutampa su esančių šalia gyvenimu ir tikėjimu.

„Galima užimti vieną ar kitą pastatą, galima gąsdinti ir žudyti jos žmones, o nužudytus ir sužeistus dar ir šmeižti, tačiau tai – tik laikinos apgailėtinos agresorių konvulsijos, kurias matėme prieš dvidešimt metų”, – laiške Laisvės gynėjams rašė Seimo Pirmininkė.

I. Degutienė pabrėžia, kad ši mūsų bendra pergalė ir kiekviena auka tapo asmeniniu skausmu ir galimybe suvokti, kas yra sąžinė, garbė

ir savigarpa.

„Nugalėjome todėl, kad neišsigandome, nenukreipėme žvilgsnio, neatsitraukėme. Visi laisvės gynėjai, visi geros valios žmonės drauge nugalėjo, bet pirmiausia tie, kurių žūtis tapo kiekvieno iš mūsų asmeniniu skausmu ir kiekvieno iš mūsų galimybe suvokti, kas yra sąžinė, garbė ir savigarpa, – rašė Seimo Pirmininkė. – Nuoširdžiai dėkojame visiems ir kiekvienam, kurie savo žodžiais ir veiksmais, savo apsisprendimu ginti ir liudyti tiesą 1991-aisiais apgynė Lietuvą. Amžinoji šviesa tešviečia visiems kritusiems laisvės gynėjams, amžina pagarba ir dėkingumas tesaugo jų vardus ir žygdarbį”. *bernardinai.lt*

JONĄ PAULIŲ II PALAIMINTUOJU SKELBS GEGUŽĖS 1-ĄJĄ

Popiežius Jonas Paulius II palaimintuoju bus paskelbtas gegužės 1-ąją. Romoje pranešė Palaimintųjų ir Šventųjų skelbimo kongregacijos prefektas, kardinolas Angelo Amato.

Popiežius Benediktas XVI pritarė atitinkamam dekretui.

Iškilminga Jono Pauliaus II paskelbimo palaimintuoju šventė vyks pirmąjį sekmadienį po Velykų. Palaimintųjų ir Šventųjų skelbimo kongregacija šią savaitę pripažino stebuklą, priskiriamą Jonui Pauliui II.

Šis stebuklas yra prancūzų vienuolės Marie Simon-Pierre pagijimas nuo Parkinsono ligos.

ELTA

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Kovo 11-osios Akto signatarai Zigmas Vaišvila ir Audrius Butkevičius prašo atsakomybės dėl sovietų agresijos neigimo traukti ne tik Algirdą Paleckį, bet ir visą jo vadovaujamą partiją Socialistinis liaudies frontas. Buvę Laikinosios gynybos vadovybės nariai Z. Vaišvila ir A. Butkevičius taip pat siūlo išplėsti tyrimą, nagrinėjant, ar A. Paleckis savo kalbomis nepadeda kitai valstybei veikti prieš Lietuvą ir neapšmeižė krašto apsaugos sistemos pareigūnų bei gynėjų.

Lietuvoje gyventojų nuo 2010 metų sausio iki šių metų pradžios sumažėjo daugiau kaip 84 tūkstančiais. 2010-ųjų sausio pradžioje Lietuvoje gyveno 3 mln. 329 tūkst. 39 žmonės, šių metų sausio 1-ąją - 3 mln. 244 tūkst. 509 žmonės, rodo Statistikos departamento skelbiami naujausi duomenys. Pagal juos, gyventojų mažėjimas ankstesniais metais (nuo 2009-ųjų pradžios iki 2010-ųjų pradžios) nebuvo toks didelis - oficialus gyventojų skaičius tuomet krito beveik 21 tūkstančiu.

Ketvirtadalis didmiesčių gyventojų norėtų emigruoti iš Lietuvos, bet ne visam laikui. Tuo tarpu ketinimų netrukus emigruoti iš Lietuvos turi netoli 4 proc. didmiesčių gyventojų, dar per 10 proc. planuotų išvykti per artimiausius dvejus metus. Tokius duomenis rodo tyrimų kompanijos „Prime Consulting“ atlikta Lietuvos didmiesčių gyventojų apklausa, kurią skelbia savaitraštis „Veidas“.

Į klausimą, ar turi ketinimų emigruoti iš Lietuvos, 3,8 proc. respondentų atsakė, jog išvykti ketina netrukus. 10,6 apklaustųjų didmiesčių gyventojų sakė turintys ketinimų išvykti per artimiausius dvejus metus. 25 proc. apklaustųjų sakė norintys išvykti, bet ne visam laikui. Klausiami, kiek jų nuomone, naujosios kartos emigrantų grįš į Lietuvą, pusė respondentų (50,6 proc.) spėjo, kad 5-15 proc., 40,2 proc. respondentų sakė, kad vienetai. Kad grįš daugiau nei pusė išvykusiųjų, mano 1,2 proc. apklaustųjų. 7,6 proc. apklaustųjų spėja, kad grįš 20-45 proc. išvykusių. Lietuvos didžiųjų miestų 500 gyventojų apklausą tyrimų ir konsultacijų bendrovė „Prime consulting“ atliko sausio 3-5 dienomis.

Vertinant vien tik sausą statistiką, Lietuvos eksportuotojai jau dabar gyvena geriau nei kada nors yra buvę. 2010 metų spalį eksportas siekė 5,362 mlrd. litų. Tai geriausias mėnesio rezultatas per visą šalies istoriją. Gali būti, kad šis rekordas išsilaikys labai neilgai – 2011-aisiais tikimasi tolesnio eksporto augimo. Eksportuotojų sėkmė labai priklausys nuo to, kaip klostysis reikalai Rusijai, Vokietijai, Latvijai ir Lenkijai. Šios šalys yra pagrindinės Lietuvos eksporto partnerės.

Sausio 10 d. į apyvaratą išleistas apyvartinių monetų numizmatinis rinkinys, skirtas atminti Sausio 13-osios įvykius, informuoja Lietuvos bankas. „Šių metų laidos lito monetų ir centų numizmatinio rinkinio atminimo ženklas primena Lietuvai lemtingus 1991 metų sausio 13 dienos įvykius ir po jų vykusį mūsų valstybės pripažinimą pasaulyje. Manau, šis rinkinys, kaip ir ankstesni, bus populiarus tarp Lietuvos ir užsienio numizmatų“, – sakė Lietuvos banko valdybos narys, Pinigų projektavimo ir gamybos komisijos pirmininkas Audrius Misevičius.

Lietuvos bankas anksčiau yra išleidęs šešis numizmatinius rinkinius: 1991, 2000, 2003, 2008, 2009, 2010 metais. Pernai rinkinys buvo išleistas su Nepriklausomybės 20-mečiui skirtu atminimo ženklu. Naujojo monetų rinkinio tiražas yra 4,500 vienetų. Jį sudaro 10, 20, 50 centų, 1, 2 ir 5 litų nominalo apyvartinės monetos ir tarp jų įkomponuotas atminimo ženklas. Ženklo autorius – skulptorius Giedrius Paulauskis. Monetas ir ženklą nukaldino bendrovė „Lietuvos monetų kalykla“.

Europos Žmogaus Teisių Teismas paskelbė, jog Lietuvos sprendimas uždrausti R. Paksui iki mirties būti renkamam į Seimą yra neproporcinga bausmė nušalintam šalies vadovui. Šis sprendimas tiesiogiai negali būti taikomas Lietuvos teisėje, tačiau į ją valstybė turi atsižvelgti. Vyriausybės nariai pasitarime sausio 10 d. sutarė, jog bus pateiktas siūlymas dėl specialios darbo grupės sudarymo šiam klausimui spręsti. Teisingumo ministras Remigijus Šimašius pabrėžė, kad šioje grupėje pirmu smuiku turėtų griežti ne politikai, bet teisės ekspertai. Galbūt jie politikams pateiks kelias galimas sprendimų alternatyvas.

Pernai Lietuvos pasieniečiai sulaukė ketvirtadaliu daugiau asmenų, kurių dėl įvairių nusikaltimų ar pažeidimų ieškojo Lietuvos ir užsienio šalių teisėsaugininkai. Didžioji dalis jų – lietuviai, tačiau pasieniečiams taip pat įkliuvo ir įtariamai nusikaltėliai iš dar 12 šalių. 2010 m. Valstybės sienos apsaugos tarnybos (VSAT) pareigūnai iš viso sulaukė 521 nuo teisingumo beislapsčiusį asmenį. Tai 23,5 proc. daugiau nei 2009-aisiais, kai Lietuvos pasienyje VSAT pareigūnai sulaukė 422 tokius ieškomuosius. Pernai dažniausiai teisingumo vengę nusikaltėliai ir pažeidėjai pasieniečių buvo sulaikomi oro uostuose, kai rengdavosi išvykti į užsienį ar paskrisdavo iš kitų šalių, – ten pasieniečiai sulaukė 265 tokius asmenis. Didžioji dalis jų sulaikyti Vilniaus oro uoste.

ELTA, LRT, LR URM

JAV SENATORIUS R. J. DURBIN:

JUNGtinės VALSTIJOS VISADA PALAIKĖ IR PALAIKYS LIETUVOS LAISVĖS SIEKĮ

Vilnius, sausio 13 d. (ELTA). Lietuvių kilmės JAV senatorius Richard J. Durbin, apsilankęs iškilmingame Laisvės gynėjų dienos minėjime, pažymėjo, jog Jungtinės Valstijos visada palaikė ir palaikys Lietuvos laisvės siekį, kadangi visos šalys, didelės ir mažos, turi teisę būti laisvos, ir JAV niekada nepateisins to, kad didžioji valstybė galėtų dominuoti arba palaikyti kitą mažesnę valstybę savo šešėlyje.

Ketvirtadienį Seime Sausio 13-osios įvykių minėjime „Mūšis už Tautų laisvę“ JAV senatorius užtikrino, kad jo šalis remia Lietuvos siekį tapti energetiškai nepriklausoma, kad ji galėtų turėti ir branduolinės energijos taikos ateitį, ir pažadėjo stiprinti abiejų valstybių ryšį bei kovoti su visais priešais, galinčiais pakenkti šių siekių išsipildymui.

„Aš žinau, kiek daug iššūkių ir sunkumų jūs turite, bet darote daug daugiau negu didelės valstybės. Taigi jūsų indėlis Goro provincijoje yra didžiulis. Aš manau, mes, kaip Aljansas, galime užtikrinti pastovumą. Jūs esate su kitomis NATO tautomis kovoje už laisvę. Ir jeigu jūs dar kreipsitės į mus pagalbos, mes esame ir būsimė pasirengę jums padėti. Mes norime būti tikri, kad Baltijos nepriklausomybė būtų tvirta. Mes norime, kad Sausio 13-oji niekada daugiau neskartotų“, - sakė R. J. Durbin.

Parlamente svečias teigė, jog vakar lankydamasis prie Vilniaus televizijos bokšto, išvydo neišdildoma vaizdą, kai šimtai žmonių uždengė visą kalvelę televizijos bokšto link, ir nors bokšto per dūmus ir krintantį sniegą beveik nesimatė, visi žmonės ten susirinko tam, kad niekada nepamirštų 1991 m. šalį sukrėtusių tragiškų įvykių, bei užtikrino, jog tai bus tas vaizdas, kurį jis parsiveš į Jungtines Valstijas.

„Šitą vaizdą aš tikrai vežuosi į Jungtines Valstijas. Tai yra nepaprasta istorija. Per 20 metų Lietuva padarė neįmanomų dalykų. Jūs džiaugiatės savo laisve. Jūsų šalis demokratiška, jūs pasipriešinote diktatūrai. Jūs turite įstatymų viršenybę. Ir Lietuvoje dabar demokratija. Lietuva dabar pirmininkauja ESBO, jūs esate visavertė ir visateisė Europos Sąjungos ir Jungtinių Tautų narė“, - teigė R. J. Durbin.

Senatorius prisiminė, jog pirmą kartą į Lietuvą jį atvedė noras stebėti, kaip 1990 m. vyksta istoriniai rinkimai Lietuvoje, tačiau prisiminė, jog to padaryti nebuvo lemta,

Sausio 13 d., ketvirtadienį, Lietuvos Seime iškilmingai paminėta Laisvės gynėjų dienos 20-metis. Seime kalbėjo įtakingas JAV senatorius, Senato daugumos (demokratų) vadovo pavaduotojas Richard J. Durbin.

ELTA

kadangi sovietai nenorėjo išduoti vizos, todėl teko prisijungti prie kitų JAV Kongreso atstovų ir su nerimu laukti Berlyne, kol pagaliau pavyko gauti leidimą atvykti į Lietuvą, tačiau kai pagaliau pavyko ją pasiekti, visos rinkimų apylinkės jau buvo uždarytos, taigi pirmasis apsilankymas šalyje buvo labai trumpas.

„**Aš taip pat puikiai atsimenu, kaip atrodė šitas pastatas** (Seimas - ELTA). Jis buvo apkrautas maišais kaip barikadomis, žmonės stovėjo su žvakėmis. Tai yra šventas vaizdas, kurį aš pamačiau. Man pasakė: žiūrėkite, užeikite į vidų, pažiūrėkite, ką mes jums parodysime. Ir man parodė Lietuvos kovotojų už laisvę arsenalą. Žinote, buvo kokie penki, gal šeši seni šautuvėliai, na, nežinau, gal gauti iš kokio medžiotojo, o gal kokio ūkininko. Vieną sekmadienio ankstyvą rytą, kurį būtų galima pavadinti kruvinuoju sekmadieniu, Maskva atsiuntė karinę mašiną, kuri siekė palaužti Lietuvos laisvę. Žmonės susirinko tam, kad pasipriešintų. Žinoma, Lietuvos ginklai pasirodė stipresni nei Maskvos, nes žmonės vedė tikėjimas, drąsa, šeima ir dai-

na“, - kalbėjo R. J. Durbin.

Svečias taip pat prisiminė savo sąsajas su Lietuva, savo šeimos istoriją, kai lygiai prieš 100 metų, 1911 m., jo senelė, pasiėmusi tris vaikus, išvyko į Jungtines Valstijas, ir nors daugelio detalių jis teigė pats nežinantis, tačiau į Lietuvą kartu su savimi atsivežė senelės багаže buvusią maldaknygę, atspausdintą 1863 m., kai Lietuvoje buvo draudžiama lietuviška spauda.

„**Šiandien savo mamos vardą, šeimos vardą noriu pasakyti, kad atvežu šią maldaknygę į gimtinę**. Lenkui galvą prieš Sausio 13-osios aukas. Didžiuojuosi V. Landsbergiu, kurio drąsa, ir kitų žmonių drąsa, pasipriešino tironijos grėsmei. Ir tik tikėjimas, ir tik tikėjimo laisvė bei žodžio laisvė, taip pat laisvi ir teisingi rinkimai leidžia dabar mums kalbėti apie laisvą Lietuvą, apie laisvą Lietuvą dabar ir visada. Tegu šeimos niekada nedūžta, tebūna pašlovinti tie, kurie kovojo už Lietuvą, būkime kartu, kovokime kartu už tas vertybes, už kurias sudėjo galvas mūsų minimi Laisvės gynėjai. Tegyvuoja Lietuva“, - baigdamas kalbą Seime sakė R. J. Durbin.

Taip perduodama valdžia. Naujasis JAV Atstovų rūmų pirmininkas John A. Boehner perima pareigas iš buvusios pirmininkės Nancy Pelosi, Washington, DC, sausio 6 d. NYT

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX (216) 531-8428

E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010

19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija „Viltis“, Inc.

Algirdas V. Matulionis, Pirmininkas / President

Vytautas Radžius, Redaktorius / Editor

2713 West 71st St, Chicago, IL 60629-2005

Gediminas Markevičius, maketavimas

DIRVA (UPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA

19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.

Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn.

VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$1.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirma klase - \$78.

Oro paštu į užsienį metams - \$130.00. Atskiro numerio kaina - \$1.00.

Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu ne visada išreiškia redakcijos nuomonę. Nespausdinti straipsniai grąžinami, tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašytų rašinių nespausdiname.

SAUSIO 13-AJĄ PRISIMENANT

Pirmoji Lietuvos istorijos nepamirštama šių metų diena – Sausio 13-oji, skirta 1991 m. sausio 13 d. žuvusiems už Lietuvos laisvę kovotojams atminti.

Istorijoje daug kartų įrodyta, kad laisvę ir nepriklausomybę reikia iškovoti ir apginti. Taip buvo 1918 m., taip įvyko ir 1991 metais.

Lietuviai savo tūkstantmečio istorijoje laisvę gynė labai daug kartų. Vien per pastaruosius du šimtmečius maždaug kas 40 metų sukildavo prieš pavergėjus. Šis tautos bruožas ir šiandien nepakitęs. Tai buvo parodyta ir Sausio 13-osios naktį.

Šiandien tikrovę lietuviams dažnai primena rytų kaimynas, kuriam kai kurie politikai, kaip ir keturiasdešimtaisiais, nori būti geri ir nepykinti. Jie mus įtikinėja, kad dabar esą pasikeitę.

Sausio 13-ąją minime kaip okupanto žudynių ir laisvę mylinčių žmonių ryžto dieną. O beveik prieš 120 metų, 1893 m. lapkričio 21 ir 22 dienomis caro žandarai ir kazokai taip pat žudė lietuvius Kražių bažnyčioje. Buvo daug sužeistų, nužudyti 9, per 150 uždaryti į kalėjimus. Visai kaip Sausio 13-ąją, o laiko skirtumas – šimtmetis. Abiem atvejais okupantas žudė beginklus žmonės, kurie malda, giesme ir daina gynė savo kalbą, laisvę ir tikėjimą. Kaip ir Sausio 13-ąją! Lietuvio dvasios stiprybė atlaikė.

Ir užsienio lietuviai žino, kad buvo daug mėginimų sausio įvykius sumenkinti, kad liktume „TSRS sudėtyje“. Bet to meto Aukščiausioji Taryba ištikimybę tikrajai tautos nepriklausomybei įrodė ir Sausio 13-ąją. Aukščiausios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis pasikalbėjimo metu į Ispanijos žurnalisto klausimą, „Ar gali būti taip, kad šie įvykiai privers Lietuvą atsitraukti nuo nepriklausomybės?“, - atsakė: „Ne, taip nebus. Lietuva savo valia niekada neatsisakys nepriklausomybės“. Berods, buvęs JAV prezidentas Richard Nixon apie V. Landsbergį yra pasakęs: „Jo žodžiai nesiskyrė nuo darbų.“ Dėl to Lietuvos nepriklausomybės architektas buvo pradėtas pulti, šmeižti jau nuo pirmųjų Kovo 11-osios dienų, kaip yra pasakęs kun. R. Grigas, kuris tą siaubo naktį miniai suteikė nuodėmių išrišimą, jei jie bus sušaudyti.

Gerbia Lietuva savo didvyrius, jų vardais pavadinusi miestų gatves. Skulptoriaus S. Kuzmos „Pieta“ Antakalnio kapinėse visos tautos pagarba žuvusiems už laisvę. Bet prisiminkime ir kitus laisvės kovotojus. Daugiau negu 20,000 Lietuvos partizanų žuvo kovodami su okupantu. Bet Lietuvos sostinė neranda savo tautos sūnams ir dukroms vietos, kur jų atminimą pagerbtų minios ne tik tautinių švenčių dienomis. Ar dėl to, kad buvę sovietiniai propagandistai Vilniuje tebesaugo okupantų kareivių skulptūras? Ar jų balsas lemia, kad aikštėje, šalia Gedimino prospekto dar nėra paminklo Lietuvos laisvės kovotojams?

S. Tūbėnas

2011 METAIS DANGUS NEGRIOUS

Naujieji metai turėtų būti ramūs Lietuvoje. Šiuo metu nenumatyta didesnių pokyčių nei vidaus politikoje, nei ekonomikoje. Skirtingų akcentų gal sulauksime užsienio politikoje.

Reikia prisiminti, kad naujametės prognozės dažnai būna tokios pat klaidingos, kaip burtininkų ir astrologų prasimanymai. Skelbiama, jog mažai kas keisis, bet po kelių mėnesių dangus griūva. Mažai kas numatė ir Sovietų Sąjungos griūtį. Dar mažiau kas tikėjo, kad 1991-aisiais sovietinės jėgos struktūros pasyviai stebės imperijos nykimą. Ir kad Lietuva taps nepriklausoma, tarptautinės bendruomenės pripažinta valstybe. 2001 metai irgi buvo ramūs iki rugsėjo 11-osios, tarptautinių džihado šalininkų antpuolių Niujorke ir Vašingtone. Tik tada buvo pastebėta, kiek neapykantos Vakarams susikaupė tarp musulmonų radikalų. 2008-aisiais pasaulį sudrebino pati didžiausia ūkio krizė nuo Didžiosios depresijos, nors daugelis ekonomistų tikino, kad modernios tarptautinės finansų sistemos plėtra visiems laikams užkirto kelią tokio masto bankų krachui.

Nors vasarį vyks savivaldibių rinkimai, didesnių pokyčių vidaus politikoje neturėtų būti. Balsavimas dėl biudžeto parodė, kad opozicija nėra pasirengusi perimti valdžios, kad ji nė neketino to daryti. Iš dalies dėl to, jog yra susiskaidžiusi ir silpna, neturi didesnių idėjų ir polėkių. Taip pat dėl to, kad socdemams ir „darbiečiams“ naudingiau likti opozicijoje, kritikuoti valdžią, sunkinti Vyriausybės pastangas valdyti, skelbti ministrams interpeliacijas. Ir kantriai laukti 2012 metų Seimo rinkimų. Perimti valstybės vairą dabartinėmis sąlygomis būtų rizikinga, nes tokiu atveju reikėtų prisiimti atsakomybę už krašto ekonominę padėtį. Atėjusi į valdžią opozicija turėtų tęsti didesnę dalį nepopuliarios konservatorių ūkio politikos, tik minimaliai galėtų padidinti pensijas ar atlyginimus. O kai nepatenkintų gyventojų lūkesčių, užsitrauktų jų nemalonę. Be to, patirtis rodo,

kad daugelis lietuvių instinktyviai balsuoja prieš valdžią, tad per rinkimus naudinga būti opozicijoje.

Ūkio padėtis lyg ir stabilizuojasi. Viliamasi, kad šįmet bendrasis vidaus produktas padidės 3-4 procentais. Yra optimistų, manančių, jog ūkis net greičiau atsigaus. Bet ir jie supranta, kad praeis ne vieneri metai, kol gyvenimo lygis pasieks 2008-ųjų lygį. **Ūkio atsigavimas didele dalimi priklaus nuo Europos Sąjungos (ES) šalių ūkių būklės.** Čia padėtis nėra džiuginanti. Siekdamos išvengti Graikijos ir Airijos likimo, kitos ES valstybės, skatinamos Vokietijos, nutarė skirti pirmenybę biudžetų deficito mažinimui, apkarpyti valdžios išlaidas. Diržų veržimo politika yra kontroversiška. Daug ekonomistų nuogaustauja, kad valdžios taupymo priemonės gali pakirsti pastangas išbristi iš krizės ir neigiamai paveikti gyventojų perkamąją galią bei prekybos apyvartą. Tai mažintų gamybos ir paslaugų apimtį, priverstų iš darbo atleisti dar daugiau darbininkų, o dėl to savo ruožtu galėtų kilti nauja recesija.

Bene didžiausias iššūkis Vyriausybei bus energetikos politika, kuriai valdančioji koalicija teikia ypač daug reikšmės. Vaizdingais premjero Andriaus Kubiliaus žodžiais, kaip buvome, taip ir esame iki šiol „prišti dviem laidais ir vienu vamzdiu prie didžiosios Maskvos“. Šįmet turėtų paaiškėti, ar pasiseks rasti investuotojų, pasiryžusių statyti naują atominę elektrinę. Nesėkmė nereikštų, kad pastangos iškovoti energetinę nepriklausomybę žlugo. Juk yra ekspertų, manančių, jog atominė jėgainė yra nereikalinga ir neatsipirks. Bet nesėkmė būtų didelis smūgis ne tik Vyriausybei, bet ir valstybei, nes rodytų, kad ji nesugeba įgyvendinti strateginių tikslų.

Pernai išryškėjo sveikintini naujos užsienio politikos kontūrai, jie turėtų būti plėtojami ir šįmet. Atsisakyta nerealistiškų pretenzijų vadovauti regionui, daugiau dėmesio skirta san-

tykiams su kaimynais gerinti, pabrėžta ypatinga ES reikšmė. Būta ir problemų. Prezidentei Daliai Grybauskaitei nepasisekė įtikinti Baltarusijos prezidentą Aleksandrą Lukašenką surengti laisvus rinkimus ir gerbti savo piliečių politines teises. Bet nemanau, kad politika Minsko atžvilgiu keistusi radikaliai.

Santykiai su dviem partnerėmis, JAV ir Lenkija, tapo įtempti. D.Grybauskaitės nutarimas nesusitikti su prezidentu Baracku Obama neliko nepastebėtas. Tačiau negalima rimtai traktuoti užuominų, esą Vašingtonas taip supykęs, kad prezidentė galės apsilankyti Baltuosiuose rūmuose tik kaip turistė. Kilę nesusipratimai jau iš dalies pašalinti.

Santykių su Lenkija pablogėjimas veikiausiai turės didesnių pasekmių. Čia prezidentė niekuo dėta. **Pati Lenkija griežė pirmuoju smuiku didinant įtampą.** Nedaug kuo atsiliko ir kai kurie karingai nusiteikę Lietuvos politikai. Būtina pagerinti santykius su šia svarbia kaimyne, bet seniai subrendo laikas realiai įvertinti bendravimo galimybes ir atsakyti ypatingos draugystės iliuzijų. Lenkija yra per didelė ir ambicinga valstybė, kad Lietuvą ją laikytų lygiaverte partnere.

Seniai kalbėta apie reikalą daugiau dėmesio skirti ne Vidurio Europai, o Skandinavijos šalims. Bet labiausiai - tik kalbėta. Padėtis kinta. Tai, kad pirmasis elektros tiltas bus su Švedija, o ne su Lenkija, turbūt nėra atsitiktinumas. Su skandinavais lengviau dalykiškai bendrauti. Pastarosiomis dienomis premjeras priminė, jog Lietuva yra sudėtinė Šiaurės-Baltijos regiono dalis, ir darė užuominų, kad mūsų valstybei reikėtų politiškai ir ūkiškai labiau orientuotis į Skandinaviją. Sąlygos tokiam žingsniui žengti yra ganėtinai palankios ir turėtų būti išnaudojamos. Tačiau staigaus priartėjimo nebus. Skandinavų šalys neskuba integruotis su Baltijos valstybėmis, skeptiškai vertina kai kurių lietuvių nepakantumą ir provincializmą. **Kęstutis Girnius**

kūrimo pamatus suteikiančia Kristaus Evangelija, Šventasis Tėvas kviečia tikėjimo ir sielos jėga atnaujinta solidarumo ir dalijimosi bendruoju geriu dvasia atsiliiepti į dabarties iššūkius, ypač ekonominę krizę, ir drąsina atsakingai ginti savo laisvę ir nepriklausomybę”, - rašoma Popiežiaus atsiųstoje žinioje.

Šventasis Tėvas perduoda, kad meldžiasi už visą lietuvių tautą, prašo Gailestingumo Motinos Švč. Mergelės Marijos užtarimo ir siunčia ypatingą Apaštališką palaiminimą, linkėdamas ramybės ir gerovės.

ELTA

POPIEŽIAUS PALAIMINIMAS LIETUVIŲ TAUTAI

Popiežius Benediktas XVI perdavė žinią lietuvių tautai, mininčiai Sausio 13-osios agresijos metines. Šventasis Tėvas per savo sekretorių atsiuntė žinią Vilniaus arkivyskupui metropolitui kardinolui Audriui Juozui Bačkiui, ji perskaityta iškilmingame Laisvės gynėjų dienos minėjime Seime.

Popiežius Benediktas XVI primena, kad tomis dramatiškomis istorinėmis akimirkomis popiežius Jonas Paulius II atsiuntė kardinolui Vincentui Sladkevičiui žinią, kad mel-

džiasi ir reiškia savo solidarumą, ragina kantriai ir tvirtai žengti taikos keliu.

„Šiandien, praėjus dvidešimčiai metų, Šventasis Tėvas Benediktas XVI vienijasi su šią datą mininčia lietuvių tauta ir jos vadovais ir dėkoja Dievui, kurio Apvaizda lydi tikinčiųjų pasiekimų ir laisvės pilnatvės kelyje (...). Jūs puikiai žinote, kad sunkiai įžiebtą laisvės liepsną išsaugoti nuolat degančią reikia nuolatinių pastangų, todėl, remdamasis tvirtos ir taikingos žmonių visuomenės

Į SAUSIO 13-OSIOS MINĖJIMĄ RUSIJA NEPAKVIESTA

Vilnius, sausio 11 d. (LRT). Laisvės dienos gynėjų dvidešimtmečio renginiuose Rusijos oficialių atstovų nebus, nes jie nekviesti. Sausio 13-osios tragiškus įvykius kartu paminės tik Lietuvos nepriklausomybės kovą rėmę svečiai iš Rusijos. Tokį sprendimą priėmė kvietimus Lietuvą palaikiusių šalių vadovams išsiuntusi Seimo pirmininkė Irena Degutienė.

„Rusija nebuvo kviesta. Priėmėme sprendimą, kad kviečiame tas šalis, kurios tomis sunkiomis dienomis buvo su mumis, palaikė mus. Mes siuntėme kvietimus ir ne visoms Europos Sąjungos šalims. Pažiūrėjome į tam tikrus istorinius nuopelnus. Iš Rusijos, kaip ir daugelio kitų valstybių, kvietėme atskirus asmenis. Pavyzdžiui Metropolitą Hilarioną, kuris kvietė sovietų karius nenaudoti smurto. Kvietėme to meto disidentus, atstovavusius vadinamai Jelcino Rusijos idėjai”, - apie penkis pakviestus svečius iš Rusijos sakė I. Degutienės patarėjas Laurynas Kasčiūnas.

Jis paaiškino, kad ir JAV nebuvo kviečiama vadovų lygiu, bet pakviestas senatorius Richard Joseph Durbin. Jis vykstant pirmajam Irako karui, kai JAV siekė tam tikros ir Sovietų Sąjungos paramos, o ši spaudė nesikišti į Baltijos šalių reikalus, neleido nutylėti apie tragiškus sovietų manevrus Lietuvoje. Iš JAV atvyko du svečiai.

Iš kaimyninių valstybių daugiausiai pagarbos parodė

Sausio 13-ųjų žuvusiųjų pagerbimas Antakalnio kapinėse.

ELTA

Latvija, atsiunčianti parlamento pirmininkę Solvitą Aboltiną ir jos pavaduotoją Andrejs Klementjevs.

Estija ir Lenkija nusprendė atsiųsti pavaduotojus - Juri Rat ir Ewa Kierzkowska. Lenkijos spauda netgi pranešė, kad priimtas politinis sprendimas į minėjimą nesiųsti aukščiausio lygio šalies vadovų.

L. Kasčiūnas siūlo neskandalizuoti Lenkijos žingsnio.

„Tai Lenkijos Užsienio reikalų komiteto pirmininko pavaduotojo nuomonė. Pas mus irgi daug kas gali pasakyti savo nuomonę. Pirmininkė gavo Senato pirmininko laišką, kad brolišką tautą prisimena, bet deja negali atvykti. Tikime tuo, kas parašyta oficialiai, - sakė jis, o apie Estijos parlamento pirmi-

ninką turi žinių, jog jis tuo metu bus išvykęs. – Taip jau įprasta, kad jeigu yra suplanuotas iš anksto kitas vizitas, jis neatšaukinėjamas, pasiunčiamas pavaduotojas.”

I. Degutienės patarėjas pasidžiaugė, kad į Lietuvą atvyko ES pirmininkaujančios Vengrijos parlamento pirmininkas Laszlo Kover Csaba, Švedijos parlamento vadovas Per Westerberg taip pat atvyksta, nors neseniai lankėsi Lietuvoje.

Iš Seimo ryšių su visuomene specialistų atsiųsto užsienio svečių sąrašo matyti, kad Sausio 13-osios įvykių minėjime dalyvaus 87 užsienio svečiai.

LIETUVOS PROTESTAS

Lietuvos diplomatai Rusijoje sausio 12 dieną apsilankė Chimbij, Maskvos srityje, kur pastatytas paminklas, skirtas KGB darbuotojams pagerbti, ir patvirtino žiniasklaidoje apie jį pasirodžiusią informaciją. Lietuvos diplomatai išsiaiškino, kad paminklas buvo pastatytas dar 2007 metais. Lietuvos institucijoms anksčiau ši informacija nebuvo žinoma.

Tenka apgailestauti, dėl tokio skirtingo istorijos supratimo. KGB specialiosios paskirties grupė „Alfa” nebuvo herojus Vilniuje. Nuo jų rankų žuvo neginkluoti Lietuvos nepriklausomybės gynėjai.

Visos tautos, kaip priimta, gerbia savo tautos gynėjus, kurie žuvo kovose ir įamžina jų prisiminimą statydami jiems paminklus. Užsienio reikalų ministerija nemano, kad grupės „Alfa” veiksmai Vilniuje 1991 metais nusipelnė demokratinės Rusijos pagerbimo ir pasididžiavimo. Grupės „Alfa” veiksmus Vilniuje tuo metu griežtai pasmerkė pirmasis atgimusios Rusijos Prezidentas Boris Jelcin.

Lietuvos URM per Lietuvos ambasadą Rusijoje išreiškė protestą ir perdavė atitinkamą notą Rusijos užsienio reikalų ministerijai. **LR URM**

NUSIGYVENOME IKI TO, KAD NIEKINAMA PATI MŪSŲ BROLIŲ IR SESERS GYVYBĖS AUKA

Lietuvai prieš 20 metų apgynus nepriklausomybę, galėjo atrodyti, kad tai - visiems laikams, tačiau šandien taip nebeatrodo, sako Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo pirmininkas, europarlamentaras Vytautas Landsbergis.

„Nusigyvenome iki to, kad niekinama pati mūsų brolių ir sesers gyvybės auka”, - Seime kalbėdamas laisvės gynėjų konferencijoje pastebėjo V. Landsbergis, retoriškai klausdamas, iš kur yra šitiek sovietinio laikmečio garbintojų.

Nors su Rusija buvo sutarta dėl sovietinės armijos išvedimo, dalis jos liko, ir veikia, toliau vykdydama destruktinę veiklą, teigė pirmasis faktinis šalies vadovas po nepriklausomybės atkūrimo.

„Prieš 20 metų jūs apgynėt Lietuvą, jūs apgynėt viltį ir kitoms tautoms į rytus nuo Lietuvos. Kai jau subyrėjo bankrutavusi prievartinė Sovietų Sąjunga, pasirašėme su Rusijos prezidentu Boris Jelcin komunikatą

apie užsilikusios nuo kažkada Raudonosios armijos iš Lietuvos išvedimą. Tuomet galėjo tikrai atrodyti, kad esate apgynę Lietuvą visiems laikams, šandien taip neatrodo”, - kalbėjo V. Landsbergis.

Jo žodžiais, Rusija po B. Jelcin valdymo ne tik neišvedė savo slaptosios paliktos kariuomenės, bet ją tik stiprino.

„Čia esantieji suvokia ir prisimena, kad sovietų slaptosios tarnybos turėjo kariuomenės dalinių statusą, tačiau armijos išvedimo grafike tie daliniai nefigūravo, kodėl - nes formaliai jie buvo panaikinti anksčiau. O koncepcija išeinant pasilikti daugelio priedangos ir veteraniškųjų struktūrų plotmėje, nekalbant jau apie neprisipažinusią agentūrą, pasirodė veiksminga be jokių sutarčių”, - kalbėjo AT-Atkuriamojo Seimo vadovas.

Kreipdamasis į laisvės gynėjus jis tvirtino, kad prieš 20 metų jie apgynę šalį, bet Lietuva nebuvo apginta visiems laikams.

„Jūs padarėte, ką galėjote, mirtino pavojaus, karinio užpuolimo valandą, bet prieš lėtinę infekciją nepakako nė Sausio 13-osios imuniteto. Nusigyvenome iki to, kad niekinama pati mūsų brolių ir sesers gyvybės auka, viešai sakoma, kad į juos šaudė savi - Lietuvos pasieniečiai iš Televizijos bokšto”, - sakė V. Landsbergis.

„Netylėkim kiekvieną kartą, kai silpnapročiai arba apmokami ruporai virkauja, kokia gera buvo okupanto valstybė”, - ragino V. Landsbergis, - „Iš kur tebėra tos nelemtos sovietijos garbintojų? Dabar jau savo vaikaičius šeimose nuodijančių”.

„Bolševikėliai antai įsteigė kažkokį raudoną frontą, nors tikrasis Lietuvos frontas tebėra nubrėžtas krauju nuo pat Sausio 13-osios linijos, Sausio 13-osios linijos vienoje pusėje - tikri Lietuvos piliečiai, kitoje pusėje - velniai žino kas, nuo įsitikinusių priešų iki neteisybės užgautų, Lietuva suabejojusių ir lengvai suvedžiojamų varguolių”, - kalbėjo AT-Atkuriamojo Seimo vadovas.

Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo Pirmininkas Vytautas Landsbergis, Prezidentas Valdas Adamkus - žuvusiųjų pagerbime Antakalnio kapinėse.

ELTA

Vitkauskai - gražių žmonių plejada. Didelėmis žydromis akimis Julija Vitkauskienė džiaugsmingai žvelgė į ką tik gimusią Rinutę, kaimyno gydytojo Makso Gildės ir jo žmonos Eidos dukrelę.

Prasidėjus karui, po nesėkmingo bandymo pabėgti iš vokiečių okupuoto Kauno Gildės sugrįžo į Žaliakalnio. Vėliau, kai visi žydai buvo suvaryti į getą, Julija nerimaudama laukė žinios iš draugą 1942 metais pavyko susisiekti su Gildės šeima. Su grupe darbininkų iš geto Maksas ateidavo į spaustuvę, ir Julija įduodavo jam maisto, pieno mergaitei. O kai pasklido gandai, kad rengiamasi išžudyti vaikus, ir Eida atbėgo į spaustuvę, maldaudama išgelbėti bent Rinutę. Julija, pati sunkiai besiverčianti, sutiko, o sūnus, turintis tokias pat gražias mėlynas akis, teatsakė: „Kam ir gyventume, jei nedarytume gera žmonėms.”

Jie negalėjo tarti „ne” ir tada, kai spaustuvėje pasirodė senas rinkėjas Joselevičius - nuo tol pas Vitkauskus apsigyveno ir du broliai Joselevičiukai. Netrukus berniukams Julija rado saugią

Arėjas Vitkauskas (1946)

vietą kaime. 1945-aisiais sugrįžo Joselevičienė. Kad ir netekusi vyro, ji džiaugėsi galėdama apkabinti vaikus.

Tačiau nebegrįžo nei Maksas, nei Eida. Mažoji Rinutė augo „mamos Julės” ir „broliuo Arėjo” globojama ir mylima. Paskui atvyko Makso draugas gydytojas, kuris įtikino Juliją, jog mergaitei būsią geriau augti „žmonių su padėtimi” šeimoje. Julijai buvo skaudu

Julija Vitkauskienė (1970)

skirtis su Rinute, bet juk viską padarysi vaiko labui! Buvo sutarta, jog Vitkauskienė lankys mergaitę savaitgaliais. Vėliau Julija buvo paprašyta atsakyti ir tų pasimatymų, kad netrikdytų mergaitės. O 1948 metais buvo suimtas Arėjas. Už ką - už dainas, už eilėraščius, už tapytus paveikslus? Veikiausiai už tas gražias akis...

Daug metų nelaimių prislėgta Julija eidavo slapta

pasiziūrėti iš už kampo, kaip Rinutė žingsniuoja į mokyklą, vėliau į paskaitas Medicinos institute. O tolimate Sibire slinko ilgos Gulago dienos - kraupi aštuonerių metų patirtis, liūdesiu paženklusė visą tolimesnį Arėjo gyvenimą bei kūrybą. Baisūs karo meto išpūdziai susipindavo su stalininės žmogaus naikinimo mašinos skleidžiamu skausmu, virsdami vienu apibendrintu kenčiančio žmogaus įvaizdžiu.

< ... >

*Tūkstančius nelaisvėn ginė
Žydinčia žeme,
Buvo takas paskutinis,
Ar meni mane?
Gimtą lauką dengia rūkas,
Žuvusių minia.
Ant ramunių rasos supas,
Ar meni mane?*

1966 metais Juliją ir Arėją pasiekė žinia, kad jiems suteikti Pasaulio Tautų Teisulių vardai. Tai pirmieji Teisuoliai

Lietuvoje - jų diplomo numeris 184. Anais laikais būdavo atvejų, kai žmonės atsiskydavo šio garbingo vardo. Karo metais rizikavę gyvybe gelbėdami pasmerktuosius, septintojo dešimtmečio pabaigoje jie nesiryždavo simboliškam žingsniui, galėjusiam sužlugdyti karjerą, vaikų ateitį. O Vitkauskai ir čia parodė pilietinę drąsą - sutiko priimti apdovanojimą. Tačiau nei medalia, nei diplomo į rankas negavo - argi įmanoma buvo tais laikais nuvažiuoti į sovietinėje spaudoje nuolat linksniuojamą sionistinį, kapitalistinį Izraelį atsiimti apdovanojimo, kai net aplankyti brolių ar seserį buvo uždrausta? Šiandien Yad Vašem medalį gali atsiimti Arėjo Vitkausko sūnus Linas ir duktė Ramunė tokiom pat žydrom spindinčiom kaip tėvo Arėjo, kaip močiutės Julijos akimis.

*Iš leidinio „Gyvybę ir duoną
nešančios rankos”.*

KAI BUVĘ SAJUNGININKAI TAMPA PRIEŠAIS

Jonas Rudokas („Kultūros barai” Nr.10)

V.

Anuomet ši problema turėjo visai kitą prasmę – visų pirma tai buvo masalas lietuviams įvilioti į uniją, Pilsudskis apie tai užsiminė ne vieną sykį, pavyzdžiui, 1922 m. pavasarį, kalbėdamas Vilniuje.³² Tą kartą bandė panaudoti ir belgų diplomatas Paul Hymans, Tautų sąjungos pavedimu parengęs bent du projektus, kaip sutaisyti lenkus su lietuviais.³³ Antra, Vilniaus kraštas, kurį lenkai okupavo ir valdė 1920–1939 m., jiems visada

buvo placdarmas Lietuvai užimti – tai matyti, pavyzdžiui, iš 1939 m. jų išleisto Lietuvos automobilių kelių žemėlapis, o tokių planų per tuos 19 metų buvo parengtas ne vienas...³⁴

Nei karo, nei taikos

1920 m. lapkritį lietuvių santykiai su lenkais visiškai pašlijo. Tiesa, Želigowski puolimas Ukmergės ir Kauno kryptimis buvo nesėkmingas, bet jis atremtas ne tiek valdžios, didelių karo vadų,

kiek paprastų žmonių pastangomis – visa Lietuva suprato, kad tėvynė pavojuje. Keli leitenantai, kapitonai Širvintų–Giedraičių fronte susitarė ir be jokių štabų planų ir įsakymų su savo kareivėliais surengė lenkams tokias kontratakas, kad šiems teko trauktis iki pat Vilniaus, gal būtų traukęsi ir dar toliau, tačiau įsikišo Tautų sąjungos komisija ir lapkričio 21 d. Kauno stotyje buvo pasirašytos paliaubos,³⁵ kurios taip ir netapo taika tarp dviejų

valstybių ir tautų. Lietuva niekada nesutiko su Ambasadorių konferencijos 1923 m. kovo 15 d. nutarimu, pripažinusiu Vilnių Lenkijai, todėl su šia šalimi nepalaikė jokių oficialių diplomatinių santykių, tarp dviejų kaimynių nebuvo pašto, telegrafo ryšių, susisiekimo geležinkeliais ir plentais, prie laikinos sienos dažnai vykdavo provokacijos, susišaudymai. Sostinės praradimas Lietuvai buvo ne tik didžiulė skriauda, bet ir stimulus telktis, vienytis, spalio 9-ąją kasmet minėdavo visa Lietuva – su gedulu ir viltimi, nepaprastai vieningai. Pasaulis, o ypač SSRS ir Vokietija, negalėjo to nepastebėti. Todėl Vilnius ir dalis Vilnijos grįžo mums 1939 m. spalį, bet tada nepatenkinti liko lenkai, iš dalies tokie jie yra iki šiol.

Kodėl mūsų ir jų santykiai per visą XX a. klostėsi taip prastai? Ir ko vertėtų iš šios istorijos pasimokyti? Bent iš dalies į tai jau atsakė žymus išeivijos istorikas Vincas Trumpa: „Tarp dviejų kaimynų nereikia nei meilės, nei neapykantos. Reikia tik vienu kitiems supratimo ir pagarbos.” Kaimynams lenkams to pritrūko mūsų atžvilgiu, nes jie suklydo vertindami 1579 m. Liublino uniją – manė, kad ji reiškia ne vien valstybių susijungimą, bet ir tautų susiliejamą, todėl „panoro ją pristatyti ne tik kaip labai svarbų praeities įvykį, bet ir kaip ateities programą”³⁶.

Tačiau nederėtų kaimyninės šalies norų ir veiksmų vertinti primityviai, neva lenkai visada siekė mums vien kenkti – juk praktiškai žmonės žino, kad gyventi didelėje valstybėje dažnai, bent kai kuriais atžvilgiais, yra geriau, ramiau.

Konkrečiai kalbant, susijungę su Lenkija nebūtume tarpukariu turėję problemų nei dėl Klaipėdos, nei dėl Vilniaus, pokariu būtume išvengę dviejų baisių revoliucijų kaime – kolektyvizacijos, dekolektyvizacijos, o dabar žymiai mažiau kentėtume nuo pasaulinės krizės, nuo masinės emigracijos. Tiesa, lietuviškai šiandien greičiausiai jau nebemokėtume, tačiau tokie pavojai gresia visoms mažoms tautoms. Vis dėlto ir mūsų laikais būna visko: antai slovakai atsiskyrė nuo čekų, nors ekonomiškai dėl to patyrė didelių nuostolių...

Dar viena išvada ar pamoka: o kodėl esame tokie neatsparūs nutautėjimui – ar nevertėtų mums iš kaimynų lenkų pasimokyti, kaip ginti tautinį savitumą, ypač dabar? **Pabaiga**

Vėliavų pakėlimas Nepriklausomybės aikštėje 2011 m. sausio 13-ąją. LR prezidentė Dalia Grybauskaitė, Sausio 13-osios atminimo medaliais apdovanojusi 81 laisvės gynėją, teigia, kad sausio 13-oji - simbolizuoja vieningą tautą. Prezidentė Dalia Grybauskaitė Laisvės gynėjų dienos proga Sausio 13-osios atminimo medaliais apdovanojo šalies piliečius, 1991 m. sausio-rugsėjo mėnesiais aktyviai gynusius Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, saugojusius visuomenės rimtį ir žmonių sveikatą. Įteikdama garbingus valstybės apdovanojimus, šalies vadovė padėkojo laisvės gynėjams už parodytą drąsą ir pilietiškumą lemtingomis Lietuvai dienomis ir kvietė sutelktam darbui kuriant ateities valstybę.

SAUSIO 13-OSIOS NAKTIS

Leonas Milčius

Žvilgsnis iš 20-mečio aukštumos. Jau dvidešimtą kartą minime Laisvės gynėjų dieną, kruvinosios Sausio 13-osios nakties 20-metį. Rodos, per tą laiką ne tik galėjome, bet ir privalėjome surašyti visus didesnius ir mažesnius faktus, surinkti visus dokumentus, liudijimus, pagerbti Laisvės gynėjus, nubauti kaltuosius. Daug kas yra padaryta, bet dar daug darbų liko ir ateičiai, kuriais 1991 metų sausis lieka parėjusio šimtmečio ir tūkstantmečio skaudžia istorija. Šiandien, prisimenant lemiamo lūžio laikotarpį, kai kas iškelia ir sureikšmina tik tas ar kitas detales, vienus ar kitus žmones, kai tuo tarpu reikia žvelgti į visumą faktų. Maskvoje gerai parengtą planą pamokyti „išsišokėlę“ Lietuvą, užgniaužti atkurtą Nepriklausomybę, sukompromituoti arba net ir sunaikinti jos laisvės šauklus, teisėtai išrinktą Aukščiausiąją Tarybą, jos suformuotas valstybines institucijas.

Visa tų metų įvykių analizė ir paskelbti dokumentai, pvz., Vytauto Landsbergio knygoje „Nauji dokumentai apie Sausio 13-ąją“, rodo, kad toks planas ir tokios grėsmės buvo realios ir, kad jos buvo vykdomos. Lietuvos Nepriklausomybės sunaikinimo planas kažkuo priminė lyg gyvo žmogaus nuoseklų žalojimą, pirmiausia jam atimant savo ausis (radiją), televiziją (akis), jas pakeičiant kitomis, dogmatiskai sovietinėmis, supančiojant rankas ir kojas, t.y. užimant ir paraližiuojant svarbiausių gamyklų, energetinių įmonių veiklą, o vietoje demokratiškai išrinkto parlamento ir savos vyriausybės, įvesti Maskvos prezidentinį valdymą ir visas galias perduoti grubiai karinei jėgai, užsieniui įžūliai meluojant, kad Lietuvos valdžią perėmė kažkoks tai nacionalinis gelbėjimo komitetas.

Suprantama, kad tokiam šėtoniškam planui galėjo pasipriešinti tik visa susitelkusi tauta visuose jos lygiuose ir visoje teritorijoje. Tad turėtume suprasti, kad ne vieno ar kito objekto saugojimas buvo svarbiausias, bet jų visų gynimas, visų pasirengimas ginti. Lygiai taip pat svarbu buvo ir ginamų objektų, valstybinių institucijų nenutrūkstama veikla, nė akimirkai neduodant preteksto teigti, kad tuo metu nebuvo pilnaverčio parlamento, vyriausybės ar kurios tai žinybos, ministerijos.

Sudėtinguose įvykiuose svarbu ir atskiros detalės, atskiri tuose įvykiuose dalyvavusių žmonių prisiminimai, kurie

lyg maži mozaikos akmenėliai sukuria visą vaizdą. Džiaugiuosi ir didžiuojuosi, kad tuo metu dauguma žmonių teisingai suprato grėsmę ir savo atsakomybę, bendrame Nepriklausomybės gynimo fronte rado savo vietą. Kaip kam ji buvo Sitkūnų radijo stotis, kitiems Vilniaus ar Juragių televizijos bokštai, Vilniaus ar Kauno televizijos komitetai, Aukščiausioji Taryba, vietos valdžios įstaigos, pramoninės įmonės. Mano darbo baras ir vieta Laisvės gynėjų grandinėje buvo Aukščiausioji Taryba, tuo metu teisėtai nešusi ir pateisinusi „Lietuvos širdies“ vardą.

Sausio 13-osios išvakarėse. Apie omonininkų šturmuojamą Lietuvos radiją ir televiziją Konarskio gatvėje, retransliacijos bokštą ir visiškai realią tokią pat grėsmę Aukščiausiajai Tarybai 1991 m. sausio 12-osios vakarą, tiksliau kalbant jau 13-osios dienos pirmosiomis valandomis, sužinojau Vilniuje, Fabijoniškėse, AT deputatų viešbutyje. Jau bene antra savaitė, kai AT posėdžiai vykdavo iki išnaktų. Menkai nuo nuovargio gelbėdavo kabinete, sėdint prie stalo, nusnausta viena kita valanda. Taip buvo ir sausio 12-ąją, sekmadienį. Visą dieną truko posėdžiai, keletą kartų buvo išklausyta Vytauto Landsbergio informacija apie politinę padėtį, svarstomas įstatymas dėl nepaprastosios padėties teisinio režimo ir kai kurie Laikinojo Pagrindinio įstatymo pakeitimai.

Tačiau daugiausia laiko skirta politinei padėčiai ir nuolat gaunamai informacijai aptarti. Atrodė, kad ne tik ir valandos, bet ir minutės buvo sklidinios blogos nuojautos. Apie susiklosčiusią nepaprastai rimtą padėtį galėjai spręsti ne vien iš Lietuvos atstovo Maskvoje E. Bičkausko perduodamos informacijos, o ir iš daugelio kitų faktų: JAV Kongresas nutraukė diskusiją dėl Persijos įlankos ir ėmė svarstyti Lietuvos klausimą, Kremlius nutarė pasiųsti į Lietuvą tris Federacinės Tarybos narius ir išsiaiškinti padėtį vietoje. Vis bjauresnės žinios apie suaktyvėjimą dogmatinių TSKP'ininkų, įžūlių jedinstvienininkų ir juos remiančių sovietinių omonininkų. A.Brazauskas perskaitė pareiškimą, kad kritinės situacijos atveju, jeigu išorės antidemokratinės jėgos įvestų ypatingąją padėtį, LDDP liktų ištikima Kovo 11-osios siekiams.

Aukščiausioje Taryboje

Japonijos žurnalisto Koichi Imaeda nuotraukoje L.Milčius Lietuvos Respublikos Aukščiausioje Taryboje 1991 m. sausio 13 d.

kalba svečiai ir Rusijos Federacijos. Deputatai idėmiai ir su dėkingumu išklauso Leningrado tarybos deputato J. Nesterov bei kitų palaikomąsias kalbas. Labai palankiai sutinkama žinia, kad B. Jelcin smarkiai kritikuoja M. Gorbačiov dėl aštrios politikos Baltijos šalyse. Kai kurie AT deputatai manė, kad padėtis stabilizavosi, todėl nereikia patiems bijoti ir gąsdinti žmonių. Naiviai galvojome, jog kol dirbs Maskvos komisija, kurioje turėtų būti tikrai demokratinių pažiūrų deputatas V. Oleinik, gal nieko blogo neįvyks.

Pervargę nuo įtampos, neramaus laukimo, AT vadovybei pasiūlius, apie 23 val. vakaro išvažiavome į viešbutį pailsėti. Vos prigulus, pažadino sūnus Mindaugas, tą dieną atvykęs budėti prie AT, ir pranešė, kad omonininkai šturmuoja televiziją. Supratau, jog reikia važiuoti atgal, nes tik AT yra reali ir teisėta politinė valdžia, kuri vienintelė gali priimti Lietuvai lemiamus sprendimus. Po minutės paskambino deputatas P. Poškus, pasisiūlė savo „Niva“, nuvežti į rūmus, nes vėl šaukiamas AT posėdis. Taip ir važiavome vienoje mašinoje kiek tik tilpome: K. Inta, M. Treinys, K. Grinius, B. Rupeika, aš ir dar keli deputatai. Jau netoli AT rūmų išgirdome tankų ir kulkosvaidžių šaudymus prie TV bokšto. Be žodžių tapo aišku, kad padėtis - pati kritiškiausia, lemiama. Maskvoje suplanuota ir vietinių kolaborantų palaikoma kruvina karuselė įsisuko visu smarkumu.

Galvojau – kas bebūtų visi privalome laikytis ir dirbti savo darbą. Maniau, kad kaip sausio 8-ą drauge su žmonėmis sulaikėme jedinstvienininkus, taip ir dabar turėtume išsilaikyti. Smurtas prieš teisėtą parlamentą būtų pasmerktas visur ir visada.

Naktį Aukščiausioje Taryboje. Šiandien galiu pasakyti, kad joks pastatas nėra toks tvirtas, kaip gyvų žmonių sienos. Naktį jų buvo tūkstančiai, ryžtingų, rimtų ir labai gražių. Tyliai, lyg ir

nejučiomis iškilo barikados, AT pirmojo aukšto langai iš lauko pusės uždengti plieninės armatūros tinklais. Visur būta gerų ir sumanių žmonių, iš kažkur atsirasdavo reikalingos technikos, medžiagų.

Jeigu kada nors būtų kuriamas kino filmas apie Sausio 13-ąją, manau, kad dekoracijomis ir statistais būtų neįmanoma atkurti tikrojo vaizdo. Jis buvo didis ne tiek skaičiumi, kiek nuo įtampos virpančia pakilusios tautos dvasia.

Kiek buvo mūsų gynėjų? 10, 20 ar 50 tūkstančių, gal dar daugiau. Įvairaus amžius, vyrų ir moterų, labai jaunų ir garbaus amžiaus. AT pirmininkas V.Landsbergis, N.Ūželytė ir kiti deputatai moterims, jaunimui siūlė nebūti prie pačių rūmų, nes tai pavojinga. Gali tekti gintis, o tada - sunku išvengti aukų. Prie priekinės tvorėlės pakalbinau arčiausiai stovinčius, apsikabinusius jaunuolius, gal 18 metų vaikinuką ir tokio pat amžiaus merginą. Pasisakė esą vienos Vilniaus vidurinės mokyklos abiturientai. Kai pasiūliau jiems eiti namo, nes jie labiau reikalingi ateities Lietuvai, abu nusisuko ir daugiau nekalbėjo. Tikriausiai tada įžeidžiau juos - ar gali būti per jaunas ginti laisvę?

Kol vyrai ir jaunimas statė barikadas, vyresnieji ir moterys šv. Mišiose, kurias prie atidarytų AT antrojo aukšto langų aukojo jaunas kunigas Robertas Grigas aukojo. Visi, o visi garsiai meldėsi, giedojo. Daugiau niekada neteko girdėti, kad žmonės taip nuširdžiai prašytų Švč. Mergelės Marijos užtarimo ir pagalbos gelbėti Lietuvą. Rūmų viduje, tarp smėlio maišų ir beveik tūkstančių gynėjų, atsirado vietos kryžiu ir šventiems paveikslams. Vėliau dažnai pamąstydavau, kodėl laimėjus laisvę, jiems neliko vietos net trijų erdvių rūmų viduje. Gal ir simboliška, kad galingiausia Lietuvos Užtarėja, mažame altorėlyje palikta lauke, taip ir saugo mus, bet tik nuo išorės nelaimių, o viduje?..

Kaip šiandien regiu jauną gynėją iš Utenos. Palikęs žmo-

ną su vos mėnesio amžiaus dukra, rankoje laikydamas metalinį smaigą, kuriuo paprastai ganyklose rišamos karvės, laiptuose tarp pirmųjų ir antrųjų rūmų jis laukė, „suskio“, išdrįsiančio įlįsti pro langą. Šiandien gailiuosi, kad nepaklausiau jo vardo. Nežinau, ar užaugo dukra, ar rado jis darbą ir laimę jo gimtoje Lietuvoje.

O, jeigu būtų galima sukviešti visus tuometinius AT gynėjus, smėlio maišų nešėjus, žmones, maitinusius duona ir medumi, visus aukotojus! Ar jiems padėkota ne tik tų, kuriuos jie gynė, bet ir tų, kurie šiandien išdidžiai vaikšto rūmuose, tuomet tapusiais tikra Tautos Šventove?

Šiandien vertinant anuos įvykius, sunkų tą naktį ką nors išskirti. Viskas buvo svarbu, skaudžiai neįprasta ir neprognozuojama. Įvykiai diktavo veiksmus. Jaudinantys momentai keitė vienas kitą. Dujokaukių išdalijimas, kunigo R.Grigo visuotinos atgailos ir absoliucijos žodžiai, nežinia dėl premjero A. Šimėno, pranešimai apie žuvusiuosius prie TV bokšto, apie žmonių susitelkimą prie Sitkūnų, Juragių, apie čia nutrūkusį, čia vėl atsiradusį radijo ryšį. Iš lauko sklido drąsinantys žodžiai, uždegantys dainų posmai, kiaurai sienų persismelkė jausmas – visi esame ir būsime kartu.

Beeinant pro salės duris, vienas Japonijos žurnalistas paprašė atsakyti į keletą klausimų. Vėliau sužinojau - tai buvo Koichi Imaeda. Jis klausė, ką darysime jei AT bus uždegta, nes čia taip trenkia benzinu (A. Butkevičiaus vyrai ginklavosi „Molotovo kokteiliais“). Atsakiau - sudegsime, nes lietuviai jau nuo Pilėnų laikų, kuo daugiau dega, tuo ilgiau būna gyvi ir laisvi. Po aštuonerių metų jis prisipažino tąsyk pamanęs, jog buvau tada labai svarbus, nes sėdėjau aukščiausiai visų ir visą laiką kažką rašiau. Gal ir nuvyčiau, pasakęs, kad visai ne, aš buvau tik eilinis deputatas, kuriam tuo metu pagal eilę teko dirbti balsų skaičiuotoju (sėdėjau viršuje ir vis skaičiavau salėje esančius deputatus, tikrinau, ar yra kvorumas – nuolat būdavo apie 80 -95). O šiandien pagalvoju, gal jis ir teisingas, nes argi tada buvo nereikšmingų žmonių? Visi - deputatai, gynėjai - tą naktį buvo vienodai svarbūs ir reikalingi. Ir viduje, ir išorėje, Vilniuje ir Sitkūnuose, visi buvome kaip vienas.

Kažkodėl iš tos nakties iki šiol atmintyje labiausiai įsirėžęs deputato Z. Vaišvilos veidas. Jaunas, o pilkas, kaip žemė. Turėjęs pirmojo šūvio ir pirmosios mirties teisę. Ačiū Dievui, kad tada

(Nukelta į 7 psl.)

CHICAGO, IL

MŪZOS RUBACKYTĖS
KONCERTAS

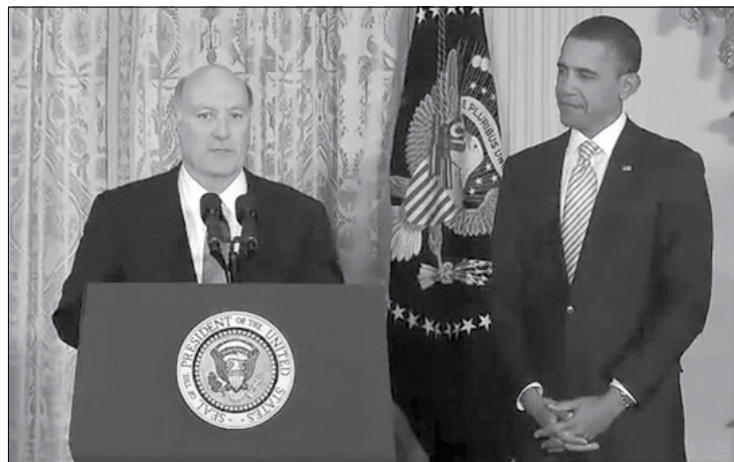
LR Generalinis konsulas Čikagoje informuoja, jog š. m. sausio 22 d., šeštadienį, 7:30 v. v. Foellinger Great Hall (500 South Goodwin Ave., Urbana, IL 61801) vyks Champaign-Urbana simfoninio orkestro (CUSO) ir pianistės Mūzos Rubackytės koncertas „Liszt legenda.“

200-osioms Franz Liszt

gimimo metinėms paminėti CUSO (dirigentas Steven Larsen) pasikvietė bene žymiausią kompozitoriaus kūrybos interpretatorę – Mūzą Rubackytę. „Puikioji Mūza“ atliks du Liszt koncertus - „Piano Concerto No. 1 in E-flat Major, S. 124“ bei „Piano Concerto No. 2 in A Major, S. 125“. Programoje taip pat skambės Edward Elgar – „Cockaigne Overture (In London Town)“ ir Leoš Janáček – „Sinfonietta“.

Mūza Rubackytė – pianistė, muzikos pedagogė, Europos konservatorijos Paryžiuje bei Lietuvos muzikos ir teatro akademijos profesorė, kultūros veikėja, Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatė. Taip pat apdovanota daugeliu kitų garbingų apdovanojimų, premijų bei prizų, jų tarpe ir 1981 m. *Grand prix* Listo Bartoko konkurse.

LR Generalinio konsulato Čikagoje informacija

JAV prezidentas Barack Obama pristato naująjį Baltųjų rūmų administracijos vadovą William Daley (k.). **NYT**

PREZIDENTAS B. OBAMA ADMINISTRACIJOS
VADOVU RENKASI W. DALEY

Washington, DC, sausio 7 d. JAV Baltųjų rūmų administracijos vadovu bus William Daley, sakė du prezidento Barack Obama administracijos pareigūnai. Šios pareigos yra tarp svarbiausių ir įtakingiausių Jungtinių Valstijų vyriausybėje.

Buvęs prekybos sekretorius W. Daley, priklausantis čikagiečių politikų dinastijai, yra vienas banko „JP Morgan Chase“ vadovų. Jis pakeitė lig šiol prezidento administracijai vadovavusį Pete Rouse. P.

Rouse, nenorėjęs likti šiose pareigose ir pasiūlęs prezidentui W Daley, liks Baltuosiuose rūmuose B. Obama patarėju.

Pasirinkdamas W Daley, B. Obama įveda asmenį, kuris nebuvo jo artimajame rate ir kuris turi didžiulę patirtį verslo srityje. Tai svarbu tuo metu, kai siekiama padėti atsigaivinti JAV ekonomiką - toks yra didžiausias uždavinys B. Obama, artėjant 2012 metais rengiamiems JAV prezidento rinkimams, kuriuose jis sieks, kad būtų perrinktas antrai kadencijai.

(Atkelta iš 6 psl.)

SAUSIO 13-OSIOS...

Aukščiausioje Taryboje neįvyko nei vieno, nei kito. Tiesa, antrąją teisę turėjome visi, tam specialių priemonių nereikėjo, tik valios - nepalūžti, laikytis, nesitraukti.

Neatsimenu, tą ar jau kitą dieną žiūrėjome pirmuosius filmuotus sovietinės karo mašinos agresijos prieš nepriklausomą valstybę padarinių vaizdus... Pamatėme sužeistuosius, žuvusius, net kai kurių iš jų paskutinių akimirkų konvulsijas. Kas gali būti šiurpia? Lyg ir patys buvome pasiruošę mirčiai, bet ji baisesnė negu įsivaizdavome.

Klausiu savęs: ar bijojau? Dėl savęs - ne, dėl artimųjų - taip. Žinojau, kad tą vakarą prie TV bokšto atvyko sesuo Ona Krušinskienė ir kitos sesers dukra Daiva su vyru Česlovu. Nežinojau, ar jiems kas nors neatsitiko. Sūnui ryte liečiau važiuoti į namus, sakydamas, kad nors vienas vyras šeimoje tegul lieka gyvas. Jaučiau, su koku nerimu radijo imtuvo žinių namuose klausėsi žmona ir dukra. Joms, kaip ir daugeliui kitų, kurie liko namuose, už šimtų kilometrų, buvo dar sunkiau.

Nepamiršti, nesumenkinti.

Prabėgo dvidešimt metų. Laikas lyg upės vanduo - daug ką nuneša, sumaišo. Ir tai, kas vieniemis atrodė nepaprastai svarbu, tragiška, kitiems jau tampa banalia praeitimi, mažai reikšminga istorija. Lyg šmėklos išlenda ir tretieji, kurie bando iškreipti įvykius, reabilituoti kaltuosius. Tada lyg veltui šauki, kad nevalia nieko pamiršti, nes tuomet sprendėsi tautos, visų žmonių likimas, kad ta karta šimtmečiams lėmė ne tik mūsų, bet ir būsimų kartų garbę. Iš kitos pusės, atrodo, buvo ir yra toks paprastas atsakymas: „Argi galėjo būti kitaip? Tai buvo mūsų pareiga“. Ir vis dėlto 1991 m. sausio 13-oji - mūsų skausmo ir garbės diena - negali būti užmiršta ar sumenkinta, kai negali būti pamirštas ir sumenkintas nė vienas Lietuvos Nepriklausomybės, mūsų Laisvės gynimo fronto dalyvis.

Kanados lietuviui Tomui Žižiui ir Slovėnijos diplomatu Matjažui Šinkovecui - Lietuvos apdovanojimai. **LR URM**

KANADOS LIETUVIUI - APDOVANOJIMAS

Lietuvos Užsienio reikalų viceministrė Asta Skaisgirytė-Liauškienė už paramą kovojant dėl Lietuvos pripažinimo 1991 metais Užsienio reikalų ministerijos garbės ženklu „Lietuvos diplomatijos žvaigždė“ sausio 14 dieną apdovanojo Slovėnijos ambasadorių ypatingiems pavedimams Matjažą Šinkovecą ir Kanados lietuvių darbo rinkos analitiką Tomą Žižį.

Viceministrė perdavė M. Šinkovecui ir T. Žižiui Lietuvos užsienio reikalų ministro Audroniaus Ažubalio padėką už parodytą solidarumą su Lietuva 1991 metais ir paramą jos nepriklausomybės siekiui.

1991 metais būdamas Slovėnijos parlamento Užsienio reikalų komiteto pirmininku M.Šinkovecas įtikino Lietuvos pripažinimo oponent-

tus parlamente ir pasiekė, kad Slovėnija 1991 metų gegužės 16 dieną pripažintų Lietuvos Respubliką. Slovėnija po Islandijos ir Danijos buvo trečioji valstybė pasaulyje, pripažinusi Lietuvą.

Buvęs Kanados Ontarijo provincijos ministro pirminko politikos departamento vadovas Tomas Žižys atvyko į Lietuvą su Ontarijo provincijos valdžios delegacija prieš sausio 13-osios įvykius. Delegacija susitiko su Lietuvos Vyriausybės nariais. Pablogėjus padėčiai, Kanados delegacijai liepta išvykti iš Lietuvos. T. Žižys nusprendė likti Lietuvoje ir sausio 13-osios naktį perdavinėjo žinias pasauliui, talkino skleidžiant informaciją Kanados ambasada Rusijoje. **LR URM**

ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOS
\$10,000
ATVIRKŠTINĖS LOTERIJOS
VAKARAS

2011m. vasario 12d., šeštadienį,
Lietuvių namų viršutinėje salėje, 877 East 185th Str.
VAKARO PRADŽIA 6:30v.v.
VAKARIENĖ TEIKIAMA 7:30v.v.

po vakarienės, loterija
- loterijos lentos
- nemokamas baras
- šokiai iki vidurnakčio

Bus parduota tik 200 bilietai, kas 25-tas bilietas -
LAIMINGAS !

bilietas loterijai + vakarienė - \$125
pridėtinis bilietas vakarienei - \$25
loterijos bilietas atskirai (be vakarienės) - \$100

[sigyti bilietus, užsakyti vietas stalą, ar dėl papildomos informacijos, skambinkite Janet parapijos raštinę (216) 481-3157.

Puiki proga švesti šv. Valentino dieną ir paremti
Šv. Kazimiero parapiją!

CLEVELAND, OH

MEA CULPA?

Gruodžio mėn. pradžioje pasisiūliau lietuvių radijos „Šiauriniam krantui“ paruošti jų kalėdinį laišką. Gavęs tekstą, sukūriau meną, išdėsčiau, ir paklausiau, ar jie turi IRS numerį, atleidžiantį aukas nuo mokesčių. Šiaurinio Kranto darbuotojai neužilgo pranešė, kad Clevelando Lietuvių Bendruomenė davė leidimą naudoti jų numerį. Per sekmadienio kavutę parapijoje Bendruomenės pirmininkas man pabrėžė, kad lietuvių radijo valandėlė yra Clevelando Lietuvių Bendruomenės dalis ir turi pilną teisę jų numerį naudoti. Išsitraukęs praėjusių metų aukų lapą, pridėjau ten esantį numerį į mano ruošiamą Kalėdinį sveikinimą-laišką. Per vėlai sužinojau, kad tas numeris negalioja ir yra suteiktas naujas. Aukotojams ne bėda, ant jų čekių bus įrašytas

naujas, ir visi gaus, su padėkos laišku, teisingą numerį.

Į „Dirvos“ sausio 4 laidoje išspausdintą straipsnį „Nesusipratimas ar apgavystė?“ jaučiu pareigą atsakyti. Prisiimu kaltę, kad nepasitikirinau dėl numerio. Tačiau, dirbant su APPLE (su žmona Amanda šią vasarą seminarams grįšime į Lietuvą jau trisdešimtą kartą), žinojau, kad IRS exempt numeris normaliai nesikeičia.

Kalbu tik už save: kad, norint Clevelande išlaikyti lietuviybę, yra reikalinga visokeriopai ir ypač finansiškai remti **lietuvišką** parapiją, li-tuanistinę mokyklą, organizacijas, Lietuvių namus, laikraštį „Dirva“ ir radijo valandėlę. Esu labai dėkingas, kad atsirado žmonių, kurie pasiryžo testuoti Aldonos Stempužienės ilgametį taurų darbą. „Šiaurinis krantas“ yra vertas pagarbos ir paramos.

Algirdas P. Muliolis

ARGENTINA

2011 m. Susivienijimo
Lietuvių Argentinoje
numatomi renginiai

Vasario 13 d. – baseino sezono uždarymas ir Lietuvos Nepriklausomybės minėjimas. Balandžio 30 d. – visuotinis narių susirinkimas.

Gegužės 1 d. – Motinos dienos minėjimas ir pietūs.

Birželio 25 d. – Joninių šventė.

Liepos 3 d. – Šv. Mišios už mirusius narius. Liepos 31 d. – Pietūs ir SLA 97-tųjų metų sukakties minėjimas.

Lapkričio 13 d. – XXIII alaus šventė.

Gruodžio 18 d. – baseino 2011 / 2012 m. sezono atidarymas.

SLA inf.

(Kur, kokiam miestui? - Red.)

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA girdima antradieniais
9:00-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga.
Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis dr. Giedrę Kumpiką,
82-32 Bell Blvd., Hollis Hills, NY 11427. Tel. (718) 776-1687.
Fax: (718) 479-8923. E-mail: amberwings@mac.com

LIETUVA IR PASAULIS

Praėjusių metų vasario mėnesį ministrui pirmininkui viešint JAV, įtakingas JAV senatorius, Senato daugumos (demokratų) vadovo pavaduotojas Richard J. Durbin mielai priėmė Andriaus Kubiliaus kvietimą atvykti į Lietuvą. Tuomet lietuvių kilmės senatorius premjerui nuotaikingai sakė, kad jeigu bus pavaišintas kugeliu, tai būtinai atvyks į Lietuvą. Senatorius R. J. Durbin savo pažadą ištesėjo ir drauge su kitais iškiliais pasaulio politikais, diplomatais, žmonėmis, kurie nuosekliai rėmė Lietuvos kovą už nepriklausomybę, viešėjo Lietuvoje ir dalyvavo Sausio 13-osios 20-mečio minėjimo jubiliejinuose renginiuose.

Sausio 13-ąją ministras pirmininkas A. Kubilius priėmė ilgametį Lietuvos bičiulį ir rėmėją senatorių R. J. Durbin Lietuvos Vyriausybėje. Nuoširdaus pokalbio metu premjeras prisiminė R.J. Durbin vizitą Lietuvoje 1991 metų vasario mėnesį, po tragiškų sausio įvykių, bei pernykštį judviejų susitikimą Washington. A. Kubilius dar kartą pasveikino senatorių su jam praėjusių metų pabaigoje suteiktu garbingu „Metų žmogaus“ titulu. Šį tradicinį kasmetinį apdovanojimą R.J. Durbin skyrė Čikagoje veikiantis Balzeko lietuvių kultūros muziejus „už nuoširdų rūpestį Lietuvos reikalais, kuriant laisvą ir vieningą Europą bei stiprinant transatlantinius ryšius“. Premjeras patikino garbų svečią, kad jo pažadas pavaišinti skaniu lietuvišku kugeliu – tebegalioja.

Lietuvos krašto apsaugos ministrė Rasa Juknevičienė susitikusi su Prancūzijos ambasadoriumi dar kartą išsakė kritiką dėl karo laivo „Mistral“ pardavimo Rusijai, sandomį pavadinusi per ankstyvu. „R.Juknevičienė susitikime su ambasadoriumi pabrėžė, kad Lietuva pozityviai vertina dialogo su Rusija plėtojimą, tačiau kartu mano, jog tokio tipo karinės įrangos kaip „Mistral“ laivai pardavimas Rusijai yra per ankstyvas“, - sakoma ministerijos pranešime spaudai. Anot ministerijos, Prancūzijos ambasadorius krašto apsaugos ministrę patikino, kad sudarytas sandoris neapima karinės ginkluotės perdavimo Rusijos Federacijai, tačiau laivuose bus įmontuotos ryšių ir navigacijos sistemos.

2010 m. gruodžio mėnesį žiniasklaida pranešė, kad Rusija sumokės Prancūzijai 1,37 mlrd. eurų (4,73 mlrd. litų) už du „Mistral“ klasės karo laivus, kuriuos Maskva susitarė įsigyti iš Paryžiaus. Sutartis, pagal kurią abi šalys planuoja šiuos laivus statyti bendromis jėgomis, yra pirmasis atvejis, kai Rusijai parduodamos tokio aukšto lygio NATO karinės technologijos. R.Juknevičienė šį sandomį anksčiau yra pavadinusi klaida. „Mistral“ klasės laivas gali nešti iki 16 sraigtasparnių, keturis jūrų desanto laivus, 13 tankų, apie 100 kitų transporto priemonių ir 450 karių. Jame sudarytos visos sąlygos koordinuoti karines operacijas, taip pat įrengta 69 vietų ligoninė.

Sausio 8 d. pašauta JAV Atstovų Rūmų narė Gabrielle Giffords turi lietuviškų šaknų. Tai ji pati papasakojo prieš kelis metus duotame interviu, rašo *15 min.lt*. 2006 metais, kalbėdama apie Izraelio ir palestiniečių konfliktą, G.Giffords papasakojo apie savo giminės šaknis, kuriose – ir lietuviškas pėdsakas. „Mano senelis Akipa Hornšteinas buvo lietuvių rabino sūnus. Dėl antisemitizmo mano senelis pasikeitė pavardę į Giffą Giffordsą ir prieš daugiau nei pusę amžiaus persikėlė iš Niujorko į pietų Arizoną“, – pasakojo politikė.

Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė laišku kreipėsi į ES vadovų tarybos prezidentą Hermaną Van Rompuy ir Europos Komisijos pirmininką Jose Manuel Barroso, ragindama ieškoti priemonių kuo greičiau palengvinti judėjimą Šengeno erdve ir supaprastinti vizų gavimo procedūras Baltarusijos žmonėms, nepriklausomai nuo galimų ES sankcijų šios šalies vadovybei. Pasak Lietuvos vadovės, labai svarbu, kad Baltarusijos žmonės galėtų keliauti į ES ne mažiau palankiomis sąlygomis ir mokėtų ne didesnį mokestį už vizas nei kitų Rytų kaimynių piliečiai. „2010 m. gruodį įvykę rinkimai ir po jų sekę įvykiai Baltarusijoje parodė, kad šiuo metu vienas aktualiausių klausimų – žmogaus teisių ir demokratijos vertybių padėtis Baltarusijoje, kuri yra ESBO narė ir ES kaimynė. Europos Sąjunga, siekdama Baltarusijos demokratėjimo, išbandė įvairias bendradarbiavimo ir poveikio priemones Baltarusijos atžvilgiu. Deja, tos priemonės, kurios skatino šios šalies piliečių izoliaciją, nepasiteisino. Todėl būtina ieškoti naujų bendravimo būdų su Baltarusija“, – rašoma prezidentės laiške Europos Sąjungos vadovams.

Lietuvos vadovė pabrėžė, jog tik palengvinę daugumos Baltarusijos piliečių judėjimą, ir tuo pačiu jų ryšius su ES piliečiais, paskatinsim šalies liberalėjimą. Prezidentės laiške siūloma apsvarstyti šias problemas artėjančiuose Užsienio reikalų tarybos ir Europos Vadovų Tarybos susitikimuose. **LRV, LRT, ELTA**

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė sausio 12 d. priėmė Jungtinių Amerikos Valstijų senatorių Richard J. Durbin. Šalies vadovė pabrėžė, jog JAV yra pagrindinė Lietuvos sąjungininkė NATO ir strateginė partnerė plėtojant bendradarbiavimą saugumo srityje. „Mūsų valstybes sieja geri, intensyvūs dvišaliai santykiai ir bendri tikslai NATO. Tai atveria puikias galimybes stiprinti mūsų šalių politinius ir ekonominius ryšius, glaudžiau bendradarbiauti įgyvendinant NATO strateginėje koncepcijoje išsakytas nuostatas“, - sakė Prezidentė Dalia Grybauskaitė. Prieš vykdamas vizito į Baltarusiją senatorius Richard Durbin domėjosi kaip Prezidentė vertina joje susiklosčiusią situaciją po 2010 m. gruodžio 19 d. įvykusių prezidento rinkimų. Lietuvos vadovė pabrėžė, jog Baltarusijos izoliacijos politika nepasiteisino ir nesudarė geresnių sąlygų formuotis pilietinei visuomenei. Prezidentė informavo senatorių apie savo laišką Europos Sąjungos vadovams, raginantį ieškoti priemonių palengvinti vizų režimą Baltarusijos žmonėms, nepriklausomai nuo galimų sankcijų šios šalies vadovybei. Prezidentė Dalia Grybauskaitė šiltai padėkojo lietuvių kilmės JAV Senato nariui už jo reiškiamą nuolatinę ir ilgametę paramą Lietuvai. www.president.lt

RUSIJOS ATSTOVAS KRITIKUOJA A. AŽUBALĮ, KAD ESBO PAGERBĖ SAUSIO 13-OSIOS AUKŲ ATMINIMĄ

Rusijos nuolatinis atstovas prie ESBO Anvar Azimov ketvirtadienį kritikavo mėginimus „primesti vienašališką istorinių įvykių supratimą“ tarptautinėse organizacijose. Jis tai pareiškė ESBO Nuolatinės tarybos specialiajame posėdyje po to, kai naujasis ESBO pirmininkas, Lietuvos užsienio reikalų ministras Audronius Ažubalis priminė tragiškų Sausio 13-osios įvykių Vilniuje metines ir pasiūlė pagerbti aukų atminimą tylos minute.

„Suprantama, niekas negali ginčyti suverenios kiekvienos valstybės teisės pažymėti atmintinas jos istorijos datas, - sakė Rusijos atstovas. - Kitas dalykas, kai savo požiūris į tokius įvykius, kurie gali būti įvairiai vertinami, primetamas

kitiems, ypač tarptautinėse organizacijose. Europos istorijoje yra pakankamai visiems bendrų istorinių datų, kurios vienija, o ne skiria ESBO dalyvius“. Pasak A. Azimov, „reikia pakilti virš siaurų nacionalinių

prioritetų ir atgyvenusių stereotipų, neapsunkinti ESBO darbotvarkės 2011 metams nereikalingais, mūsų nuomone, ir nevienaprasmiškais istoriniais praeities vertinimais“.

ELTA

Lietuvos pirmininkavimo ESBO programos pristatė Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministras Audronius Ažubalis.

Į LIETUVĄ ATVYKO NATO PA GENERALINIS SEKRETORIUS

Vilnius, sausio 13 d. (ELTA). Sausio 14-16 dienomis Lietuvoje lankysis NATO Parlamentinės Asamblėjos (NATO PA) generalinis sekretorius David Hobbs.

Sausio 14 ir 15 dienomis svečias dalyvaus Užsienio reikalų ministerijos rengiamame tradiciniame neformaliame Europos ir Šiaurės Amerikos tarptautinės ir saugumo politikos strategų „Sniego susitikime“ (Snow Meeting) Trakuose, į kurį susirinks įvairaus rango diplomatai, užsienio politikos analitikai, tarptautinių santykių tyrimų institutų moks-

lininkai. Tokie susitikimai Trakuose rengiami nuo 2008 metų.

Sausio 15 d. D. Hobbs apžiūrės Seimo rūmus, kur 2014 m. pavasarį bus rengiama NATO PA pavasario sesija. NATO PA generalinis sekretorius taip pat susitiks su Seimo pirmininkės pavaduotoju Česlovu Vytautu Stankevičiumi. Susitikime dalyvaus ir Seimo delegacijos NATO PA pirmininkas Petras Auštrevičius.

Lietuva asocijuota NATO PA (tuometės Šiaurės Atlanto Asamblėjos) nare tapo 1991 m. NATO PA suvai-

dino labai svarbų vaidmenį Lietuvai siekiant narystės Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijoje. 2014 metais Lietuva kartu su Bulgarija, Estija, Latvija, Rumunija, Slovakija ir Slovėnija švęs narystės šioje organizacijoje dešimtmetį, todėl NATO PA pavasario sesijos surengimas Lietuvoje taps prasmingu šio jubiliejaus akcentu.

2001 m. gegužę Lietuvoje jau buvo surengta NATO PA pavasario sesija, kurią visi Asamblėjos dalyviai prisimena kaip puikiai pavykusį renginį ir nepaprastai reikšmingą įvykį ne tik Lietuvai, bet ir visam regionui.

Vytautas Matulionis

AR ATSIMENI?

Ar atsimeni akiračius jaunystės?
Tuos beribius mėlynuosius plotus?
Ir kaip lengva buvo juose pasiklysti,
Brendant per laukus žiedais nuklotus?

Buvo tai laikai drąsių klajonių,
Kažko ieškant, kažką tikintis atrasti,
Nuolat klumpant kryžkelėj vilionių,
Bandant amžinybės slėpinius suprasti...

Bet laimės pumpurus šalna anksti pakando,
Nebeprašydo susitvenkusios svajonės:
Žydrą dienovidį beveidės šmėklos temdo –
Bebalsės palydovės žemiškos kelionės...

Žengiam kartu, į begalinį laiko tolį,
Žvelgiam užgesusiom akim sielos vidun,
Linkstam, lyg nulaužta šaka, į klampų molį,
Į ten kur likę, kur tapom žmogum.

Gyvenimui vainiką iš kančių nupynėm,
Artėja mums likimo pranašauta valanda,
Bet ar atminsi tuos žiedus kur skynėm
Aplieti nuostabia užburto vakaro žara?

AMŽINAM LAISVĖS GYNĖJŲ
ATMINIMUI

Laisvės gynėjų dienos ir tragiškųjų Sausio 13-osios įvykių 20-mečio minėjimui kompozitorius Giedrius Kuprevičius sukūrė poetinę oratoriją „Amžinoji šviesa”.

Kauno miesto savivaldybės užsakyму parašyto kūrinio Sausio 13-osios aukoms atminti premjera numatoma sausio 13 d. Kauno sporto halėje.

Įkvėpimo šaltiniu kompozitoriui tapo 1992 metais atspausyta knygelė – Antano Jasmanto (filosofo Antano Maceinos literatūrinis slapyvardis) „Poezija”, o visą kūrybos procesą lydėjo prisiminimai iš slogios 1991–ųjų žiemos.

Pasak muzikos autoriaus, „tai nebus šou ar efektų spektaklis. Nutarėme sutelkti dėmesį į poeziją, muziką ir, anot poeto, susitelkti, pabūti kartu, pamąstyti apie tai, kuo esame ir kaip gyvename. **A. Maceinos poezija skamba netikėtai, aktualiai, jaudinančiai**”.

Oratorijos kūrybinė grupė – atlikėjai Ona Kolobovaitė, Vilhelmas Čepinskis, Liudas Mikalauskas, Valerijus Ramoška, aktorius Egidijus Stancikas, Kauno valstybinis choras ir simfoninis orkestras, dirigentas Modestas Pitrenas, režisierius Gytis Padegimas, dailininkė Birutė Ukrinaitė,

videodailininkas Simonas Glinskis, informuoja Muzikos informacijos ir leidybos centras.

G. Kuprevičius – itin įvairiapusė asmenybė – kompozitorius, pedagogas, eseistas, didžiąją gyvenimo ir veiklos dalį susiejęs su Kaunu. Kūrybinėje kompozitoriaus biografijoje yra buvę nemažai įdomių posūkių: 1980–1987 m. kompozitorius įkūrė Kauno muzikinio teatro elektroninės muzikos grupę „Argo”, nuo 1957 m. nuolat skambina Kauno karilionu, 1998 m. paskirtas vyriausiuoju Kauno miesto varpininku.

Kompozitorius rašo įvairių žanrų muziką: operas, simfonijas, kamerinius kūrinius, oratorijas, vokalinius ciklus. G. Kuprevičius yra sukūręs vieną iš populiariausių Lietuvoje miuziklų „Ugnies medžioklė su varovais”, operas „Karalienė Bona”, „Jobo teismas”, „Prūsai”, baletus „Aš tau siunčiu labų dieną”, „Čiurlionis”, miuziklus „Dvynbėdžiai”, „Veronika”, antioperą „Pamoka”, roko oratoriją „Darbas ir duona” Justino Marcinkevičiaus žodžiais, keletą operečių ir kitų kūrinių scenai, vokalinių ir instrumentinių opusų, chorinės muzikos.

Lietuvos pirmininkavimo Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) programos pristatymas sausio 12 dieną Vienoje, buvusiuose imperatoriaus rūmuose Hofburg įsikūrusiame kongresų centre, prasidėjo kompozitoriaus Broniaus Kutavičiaus kūriniu „Džiūkiškos variacijos”, skambėjusiu Sausio 13-osios aukų atminimui. Kūrinių atliko Lietuvos kamerinis orkestras. Programoje taip pat skambėjo Jono Tamulionio, Volfango Amadėjaus Mocarto ir Piotro Čaikovskio kūriniai. **LR URM**

(Atkelta iš 1 psl.)
ŽINOMA...

įgalinančių užtikrinti tarybinių piliečių teises, apsaugoti TSR sąjungos suverenumą Lietuvos TSR teritorijoje”.

Įsaku pareikalauta sustiprinti Lietuvos teritorija einančios SSRS valstybės sienos apsaugą, nutraukti savanorių formuočių sudarymą, per septynias dienas surinkti visus šaunamuosius ginklus (taip pat ir medžioklinius), sugriežtinti vizų bei leidimų kontrolę. Tuometinis SSRS gynybos ministras maršalas Dmitrijus Jazovas kovo 23 d. netgi numatė pasiruošimą televizijos centro užėmimui.

Bet kol kas pamėginta apsiriboti buvusių LKP pastatų, spaustuvių bei sandėlių užėmimo akcijomis, kurios buvo įgyvendintos desantinės ir vidaus kariuomenės pagalba. **Visų vietinių sovietinės propagandos ruporų ir padėties destabilizavimo planų veikimą koordinavo slapta 1990 m. balandžio 28 d. sudarytas Nacionalinio gelbėjimo komitetas.**

Byla Lietuvai

Nors Lietuvos vyriausybė uždraudė oficialių įstaigų darbuotojams teikti informaciją ir pagalbą KGB, ši struktūra ir toliau įdėmiai sekė padėti Lietuvos viduje, kurią įvardino kaip „konstitucinę krizę”. Jau 1990 m. kovo 22 d. pradėta literinė byla Nr. 1492 „Sovietinės konstitucinės santvarkos gynimas”. KGB pirmininko pirmasis pavaduotojas S. Caplinas pasiūlė „centrinėse masinės informacijos priemonėse sudaryti įspūdį, kad Lietuvoje susidaro profašistinis totalitarinis režimas”.

Tai turėjo paveikti ir formuoti tarptautinę opinią apie besivaduojančią Lietuvą. Kažkaip tai primena ir dabar marginalų brukamas idėjas apie Lietuvą po to, kai apsilanko „kvalifikacijos kėlimo” konferencijose skirtose tariamoms „istorijos klastotėms” Baltijos valstybėse.

Maskva ir iki Sausio 13-osios nebuvo atsisakiusi

jėgos demonstravimo arba karinio spaudimo politikos: 1990 m. karine jėga imtasi saugoti sovietinius paminklus Vilniuje bei Klaipėdoje, gruodžio 20 d. Klaipėdoje įvestas ginkluotų kariškių patruliavimas, kariuomenės patruliai galėjo suimti Lietuvos Respublikos piliečius savo nuožiūra ir pan.

Tol vykdytas „šaltasis karas” prieš Lietuvos Respubliką, kol 1991 m. sausio pirmomis dienomis Lietuvos didžiuosiuose miestuose pradėtos telkti karinės pajėgos. Konkretūs KGB veiksmai turėjo būti pagrįsti visiškai slaptomis instrukcijomis: įsakymu Nr. 0086 patvirtinta instrukcija, kuria numatyta ekstremistinių ir teroristinių akcijų lokalizavimo ir nutraukimo metodika vykdant čekistines-karines operacijas. Prireikus, galėjo panaudoti SSRS KGB 7-osios valdybos specialiuosius dalinius (pvz. „Alfa” grupes).

Gynybos ministro D.Jazovo įsakymu tariamam jaunuolių prievartiniam ėmimui į sovietų armiją įvestos Pskovo desanto divizijos priedangoje atvyko ir KGB grupė „Alfa”. Jau 1991 m. sausio 7 d. M. Burokevičius savo laiške M. Gorbačioviui pareikalavo įvesti prezidentinį valdymą ir atkurti sovietų valdžią. LKP/SSKP Vilniuje, Kaune, ir kituose didžiuosiuose Lietuvos miestuose sudarė svarbiausių objektų užėmimo planus, užmezgė ryšius su SSRS KGB ir Gynybos ministerija.

Taip pat pasiūlyta įvesti ypatingą padėtį ir tik „stabilizavus” Lietuvoje „politinę, ekonominę ir teisinę padėtį” surengti rinkimus į „Lietuvos SSR Aukščiausiąją Tarybą. Slapta veikęs Nacionalinio gelbėjimo komitetas sausio 7-8 d. parengė prezidentinio valdymo įvedimo Lietuvoje planą.

Kruvini ultimatumo pėdsakai

1991 m. sausio 9 d. M. Gorbačiovas paskelbė ultimatumą: „(...) tučtuojau visiškai atkurti TSRS konstitucijos ir

Lietuvos TSR konstitucijos galiojimą, atšaukti anksčiau priimtus antikonstitucinius aktus”. Ultimatumas pradėtas vykdyti sovietinės kariuomenės jėgomis. Pirmą kartą panaudojus ginklus buvo užimti Krašto apsaugos departamento pastatai, kai tik sausio 11 d. generolas V.Uschopčikas informavo apie Vilniuje prasidedančius „kariuomenės manevrus”.

1991 m. sausio 13-osios naktį sovietinei kariuomenei užėmus Radijo ir televizijos pastatus bei televizijos bokštą tuo metu dar anoniminė gruputė pasivadavusi „Nacionalinio gelbėjimo komitetu” paskelbė, kad „paėmė” visą politinę valdžią į savo rankas. Užimant Lietuvos televizijos ir radijo objektus buvo nužudyta 13 (4 pervažiuoti tankų) žmonių ir iš karto paskelbta apie 174 sužeistuosius (vėliau sužeistųjų skaičius išaugo iki 1000).

Dėl Lietuvos piliečių pasipriešinimo ir kilusios didžiulės protesto bangos valstybės perversmo scenarijus nebuvo iki galo įgyvendintas. **Rusijos vadovas B.Jelcinas** kreipėsi į rusakalbius Pabaltijo gyventojus ir į kareivius bei karininkus: „Vykdydami įsakymą užimti vyriausybinius objektus ir panaudodami ginklą prieš gyventojus, **jūs tampate tamsių jėgų įrankiu...**”.

Masinės protesto demonstracijos Rusijos miestuose buvo solidarumo su Lietuva kulminacija.

Bet separatizmo ir politinio ekstremizmo, o kartais ir valstybinio terorizmo (prisiminkim Medininkus, pasieniečių ir muitininkų užpuolimus) skatinimas toliau liko svarbiais Sovietų Sąjungos poveikio Lietuvai svertais. Sovietinėje armijoje tebebuvo prievarta laikoma daugiau kaip 15 tūkst. Lietuvos jaunuolių... Niekas dar nežinojo, kad sovietinė imperija gyvuoja paskutinius mėnesius...

Arvydas Anušauskas, Seimo nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas

PRENUMERUOKITE DIRVĄ

DIRVA

LAISVADARAS JŲ BURENTOIS
LIETUVOS KARINIO LOGISTINIS JŲ

**METAMS - \$55,
PUSEI METŲ - \$40,
PIRMA KLASĖ - \$78,
ORO PAŠTU Į UŽSIENĮ
METAMS - \$130.00**

AMERIKOJE GIMĘS, PASKUTINIS PARTIZANŲ VADAS

2010 m. gruodžio mėnesį sukako 53 metai, kai Vilniuje 1957-ųjų lapkričio 29 dieną buvo sušaudytas vienas žymiausių ginkluoto antisovietinio pogrindžio dalyvių Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Prisiminkime, kaip paprastas seminarijos mokytojas tapo vienu iš Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (LLKS) vadų, o galiausiai LLKS tarybos pirmininku, antisovietinių ginkluotųjų pajėgų vadu ir sugebėjo tęsti kovą beveik 12 metų.

A. Ramanausko-Vanago kova truko beveik tiek pat, kiek gyvavo visas ginkluotas antisovietinis pogrindis - nuo ankstyvo 1945-ųjų pavasario iki vėlyvo 1956-ųjų rudens. Visos tiesos apie šį partizanų vado gyvenimo tarpsnį mes niekuomet nesužinosime.

Pats A. Ramanauskas pogrindžio sąlygomis rašytuose atsiminimuose pažymėjo: „Kiekvieno partizano indėlis Lietuvos laisvinimo kovon, jo išgyvenimai partizanavimo laikotarpiu yra atskira paslaptina istorija. Tie paslaptingos istorijos lapai bemaž be išimties užantspauduojami to paties partizano krauju bei gyvybe ir nusinešami amžinybėn, iš kurios jau nebeįmanoma jų susigražinti ir perskaityti.” Laimei, dalis A. Ramanausko-Vanago ranka prirašytų ir kruopščiai slėptų sąsiuvinų išliko. Būtent jie šiandien padeda rekonstruoti ne tik paties partizanų vado, bet ir Dainavos partizanų apygardos ir viso LLKS veiklos epizodus.

Lemiamas sprendimas

A. Ramanausko kelias į ginkluotą pogrindį ir jo vadovybę kiek skyrėsi nuo daugelio jo bendražygių: daug kur partizanų padalinių ir apygardų vadais tapo į mišką pasitraukę Lietuvos kariuomenės karininkai. A. Ramanauskas, nors ir ragavęs karo mokslų, nebuvo karys iš prigimties. Priešingai, jis buvo pasirinkęs taikią mokytojo profesiją ir tikėjosi šį mėgstamą darbą dirbti visą gyvenimą. Tačiau atėjus lemtingai valandai A. Ramanauskas nedvejodamas paims į rankas ginklą ir nepaisys jo visus vienuolika kovos metų.

Be to, kitaip nei daugelis miškuose su okupantais kovojusių partizanų vadų, A. Ramanauskas gimė ne Lietuvoje ir tėvynę pirmą kartą išvydo būdamas trejų, kai 1921 metais drauge su JAV gyvenusiais tėvais sugrįžo į Lietuvą. Dzūkijoje, pasienyje su Lenkija, Būdvietyje (Lazdijų valsčius, Seinų apskritis) Ramanauskai įsigijo ūkį. 1936 metais baigęs Lazdijų „Žiburio” gimnaziją A. Ramanauskas jau tvirtai žinojo, kad nori tapti mokytoju, tad išvyko studijuoti į Klaipėdos pedagoginį institutą. Būtent ši aplinkybė netrukus privers būsimą partizanų vadą pirmą kartą susipažinti su karyba ir ginklais.

Uostamiestyje tuo metu jau kvepėjo paraku. Lietuviškai Klaipėdos krašto administracijai buvo vis sunkiau kontroliuoti vietos nacius, kurie nuolat provokuodavo konfliktus tarp lietuvių ir vietos vokiečių, vis garsiau ir įžūliau reikalaudami prijungti kraštą prie Trečiojo reicho. Kaip žinoma, viskas baigėsi 1939 metų kovo 20 dienos ultimatumu, kuriuo nacių Vokietija reikalavo grąžinti jai vienintelį Lietuvos uostą.

Po trijų dienų mieste jau plevėsavo vėliavos su svastikomis, o Teatro aikštėje iš balkono kalbą rėžė pats Adolfas Hitleris. Ir visa tai vyko praėjus vos metams po to, kai Lietuvos valdžia nuolankiai priėmė Varšuvos ultimatumą, faktiškai padovanodama Lenkijai mūsų sostinę. Ką tik institutą baigęs A. Ramanauskas suprato, kad grėsmė Lietuvos valstybei didės ir toliau, todėl reikia būti pasiręngusiam ginti savo kraštą. Taigi jaunas mokytojas, užuot skubėjęs į klasę, įstojo į Kauno karo mokyklą, kurioje įgijo karybos žinių.

Dabar jis buvo pasirėngęs bet kurią akimirką stoti į kovą už savo šalies laisvę.

Tačiau lemtingais 1940-aisiais šių žinių neprireiks. Birželio 14-ąją Lietuvos valdžia priėmė dar vieną - šį kartą jau Maskvos - ultimatumą ir išleido į šalį papildomus Raudonosios armijos dalinius, tuo sudarydama sąlygas mūsų valstybės okupacijai ir sunaikinimui. Taigi Karo mokyklos paskutiniosios laidos absolventas atsargos leitenantas A. Ramanauskas grįžo į Dzūkiją ir įsidarbino mokytoju Krivinių mokykloje netoli Druskininkų. 1941 metų birželį, prasidėjus SSRS ir Vokietijos karui, jaunas mokytojas įsijungė į Birželio sukilėlių gretas. Tačiau kitaip nei Kaune, Druskininkų apylinkėse Lietuvos aktyvistų fronto (LAF) kovotojams nelabai buvo kas veikti - Raudonosios armijos daliniai iš šio rajono dingo beveik akimirksniu, tad vietos aktyvistams beliko tik palaikyti viešąją tvarką. Po šešių savaičių galutinai suformuota vokiečių civilinė administracija išvaikė ir Laikinąją Vyriausybę, ir LAF. Dzūkijos sukilėlių būriams neliko nieko kita, kaip išsiskirstyti. A. Vanagas persikėlė į Alytų ir įsidarbino dėstytoju miesto mokytojų seminarijoje. Reikėtų

A. Ramanauskas-Vanagas.

Genocido aukų muziejaus nuotr.

pabrėžti, kad šis likimo posūkis padovanos būsimam partizanų vadui asmeninę laimę, kuri, deja, bus trapi ir skausminga.

Tarp meilės ir pareigos

Tačiau apie tai - kiek vėliau. O kol kas grįžkime į 1944-ųjų liepą, kai per Dzūkiją vėl persirito sovietų ir nacių karo frontas. Jau po poros savaičių raudonieji okupantai paskelbė mobilizaciją ir dauguma krašto vyrų, nenorėdami kovoti ir žūti už stalininę imperiją, ėmė trauktis į miškus. A. Ramanauskui trauktis nebuvo būtinybės - mokytojų į kariuomenę tuomet neėmė. Tačiau tai nereiškė, kad jauną mokytoją okupantai paliko ramybėje. Priešingai - juo ėmė domėtis enkavedistai, primygtinai siūlyti tapti sovietinio saugumo informatoriumi. Galimas dalykas, kad ši aplinkybė buvo paskutinis lašas, privertęs A. Ramanauską pasitraukti iš legalaus gyvenimo ir stoti į ginkluotą kovą su okupantais.

1945 metų pavasarį jis užmezgė ryšius su miškuose prie Alovės įsikūrusiais kovotojais, o balandžio 25 dieną įstojęs į Nemunaičio apylinkėse veikiantį būrį iš karto tapo jo vadu. Tai, ką tuomet išgyveno partizano kelią pasirinkęs mokytojas, galime suprasti iš jo dienoraščio. Lemtingąją balandžio 25 dieną jis vėliau prisimins taip: „Užėjau dar į savo auklėtinių klasę... Vien tik mokytojas gali suprasti, kiek daug tada išgyvenau. Juk turėjau palikti savo mėgstamą darbą, palikti tuos, kuriais rūpinausi, auklėjau, palikti kolegas, kurie buvo tikri lietuviai. Turėjau palikti savo

profesiją, kuri, tikėjau, bus iki mano mirties, ir dar daug ką brangaus...”

Žodžiai „dar daug ką brangaus” greičiausiai slepia sprendimą vardan meilės tėvynei aukoti meilę moteriai. Mokytojaudamas Alytuje A. Ramanauskas pamilo seminaristę Birutę Mažeikaitę. Pasitraukdamas iš legalaus gyvenimo jis puikiai suprato, kad dviejų jaunų žmonių keliai gali išsiskirti visiems laikams. Vis dėlto porai bus skirta kitokia lemtis: drauge jie išbus dar beveik dvylika metų. Prieš pat baigiamuosius egzaminus seminarijoje bendramokslė informavo sovietinį saugumą apie Birutės ryšius su miškan pasitraukusiu buvusiu mokytoju ir merginai tik per stebuklą pavyko ištrūkti iš enkavedistų nagų. Likti Alytuje buvo neįmanoma, tad B. Mažeikaitė skubėjo į mišką pas savo mylimąjį.

Nuo šiol B. Mažeikaitės laukia partizano žmonos dalia. Jie susituoks spalio 7-osios naktį akyrai kovotojų saugojamoje Nedzingės bažnytelėje. Kurį laiką B. Ramanauskienė svetima pavarde dar mokytojaus poroje mokyklą ir bus partizanų ryšininkė. Tačiau, sovietų saugumui minant ant kulnų, moteris bus priversta slapstytis. Padėtį komplikuos ir tai, kad B. Ramanauskienė laukiasi. 1948 metais svetima pavarde Vilniuje, padedama pažįstamo gydytojo, ji pagimdys dukrą Auksutę, kurios iki septynerių metų lauks gyvenimas slapstantis vienkiemiuose ir partizanų žeminėse. Ir vis dėlto šeima kiek galėdama bus kartu iki pat suėmimo, po

kurio A. Ramanausko lauks budelio kulka, o jo žmonos - ilgi metai lageriuose. Apie tai, kokiomis baisiomis aplinkybėmis žmona paskutinį kartą pamatys vyrą, o dukra - tėvą, sužinosime kiek vėliau. O dabar grįžkime į 1945-ųjų pavasarį ir prisiminkime sąlygas, kuriomis A. Ramanauskui teko pradėti partizano kelią.

Buvęs mokytojas į kovotojų gretas išiliejo tuo metu, kai pirmasis ginkluotos kovos etapas, kurį pradėjo Lietuvos laisvės armija (LLA), jau buvo pasibaigęs. (Išsamiai apie LLA kovas rašėme prieš dvi savaites.) Paskutinėmis 1944 metų dienomis žuvo pirmasis LLA vadas Kazys Veverskis-Senis, ankstyvą pavasarį buvo suimtas jo pareigas perėmęs Adolfas Eidimtas, faktiškai buvo sunaikintas ir visas organizacijos štabas. Vieningo pasipriešinimo centro, kurį mėgino sukurti LLA vadovybė, nebebuvo. Juo labiau - Dzūkijoje, kur LLA beveik neveikė. Ginkluotam pogrindžiui teko organizuotis iš naujo.

Kaip jau minėjome, vos įsijungęs į partizanų gretas A. Ramanauskas tapo Nemunaičio būrio vadu ir pasirinko Vanago slapyvardį. Kodėl jis pasivadino būtent tokiu vardu, pats buvęs mokytojas prisiminimuose neaiškina. Galima tik spėti, kad tokiam pasirinkimui įtakos galėjo turėti ginkluoto pasipriešinimo pirmtakės LLA kovinių padalinių pavadinimas - Vanagai. Šiaip ar taip nuo pirmųjų vadovavimo būriui dienų A. Ramanauskas-Vanagas iškėlė sau uždavinį vienyti išblaškytas kovotojų grupes ir netrukus iš jų subūrė maždaug 140 vyrų kuopą.

Rugpjūčio 1 dieną A. Ramanauskas-Vanagas susitiko su Alytaus apskrities miškuose įsikūrusio Dzūkų grupės štabo vadu Juozu Vitkumi-Kazimieraičiu. Po šio susitikimo Vanago vadovaujama kuopa buvo performuota į batalioną ir įtraukta į Dzūkų grupę, kuri savo ruožtu tapo Merkio rinktinės dalimi. Netrukus Vanagas buvo paskirtas šios rinktinės vadu. Kitų metų balandį rinktinės vadas dalyvavo neseniai suformuotos A ir Tauro apygardų vadų pasitarime, kuriame nutarta iš abiejų vienetų suformuoti Pietų Lietuvos partizanų štabą, 1946 metų gegužės 15-ąją tapsiantį Dainavos apygarda. Joje buvusiam mokytojui buvo patikėtos apygardos vado J. Vitkaus-Kazimieraičio pirmojo pavaduotojo pareigos.

Savo vadą A. Ramanauskas-Vanagas visuomet prisimins su didžiausia pagarba. „Jis gerai

(Nukelta į 11 psl.)

RENGINIŲ KALENDORIUS

VASARIO 12 d., šeštadienį, Lietuvių namų viršutinėje salėje vyks atvirkštinės loterijos vakaras 6:30 v.v. *Rengia Šv. Kazimiero parapija.*

(Atkelta iš 10 psl.)

AMERIKOJE GIMĘS...

žinojo, kad jo žodis man yra šventas ir kad jį gerbiu ne tik kaip vadą, bet ir kaip asmenį. Kazimieraitis turėjo man didelės įtakos, iš jo išmokau kaip reikia dirbti, gyventi ir pagaliau vertinti realų gyvenimą”, - skaitome partizanų vado dienoraštyje. Deja, dirbti drauge jiems teks neilgai - 1946 metų liepos 12 dieną J. Vitkus-Kazimieraitis žus mūšyje prie Liškiavos.

Pirmosios kovos

Apie J. Vitkaus-Kazimieraičio gyvenimą ir kovas dar turėsime progos pakalbėti atskirai. O dabar grįžkime į 1945-ųjų vasarą, kai A. Ramanauskas-Vanagas buvo dar tik kuopos ir bataliono vadu. Kad neatrodytų, jog buvęs mokytojas užsiėmė vien organizaciniais reikalais, prisiminkime, kad jam vadovaujant vyko įnirtingi mūšiai su sribais ir enkavėdistais. Vien nuo 1945 metų gegužės iki rugpjūčio per šiuos susirėmimus žuvo kas penktas iš 183 Merkinės bataliono kovotojų. Vienos sunkiausių kautynių birželio 13 dieną įvyko Varčios miške, tuomet maždaug 130 partizanų būrį apsupo kone tūkstantis gerai ginkluotų enkavėdistų ir sribų. Po įnirtingų kautynių partizanams, netekusiems dešimties kovotojų, teko trauktis ir išsisklaidyti. Kita vertus, priešo nuostoliai buvo nepalyginti didesni - neoficialiais duomenimis šiame mūšyje žuvo 174 enkavedistai ir sribai.

Tačiau Lietuvos partizanai ne tik gynėsi. Žiemos pradžioje jie perėjo prie aktyvaus puolimo. Būtent A. Ramanausko-Vanago iniciatyva buvo suplanuota Merkinės puolimo operacija. Apie ją išsamiai esame rašę LŽ rugsėjo 17-osios numeryje, pasakodami apie Dainavos partizanų apygardą. Tad šį kartą tik prisiminkime, kad operacija buvo drąsi, bet ne visiškai sėkminga. Prie Vanago surinktos maždaug septyniasdešimties kovotojų kuopos turėjo prisijungti anapus Nemuno veikusio Antano Grušausko-Siaubo būrys, dar dešimt vyrų buvo pažadėję atsiųsti Marcinkonių ba-

taliono vadai. Prie Druskininkų kelio įsitaisę kovotojai turėjo ne tik kontroliuoti judėjimą plentu, bet ir nupjauti telegrafo stulpus bei nukirsti laidus. Dar viena kovotojų grupė nuvyko Subartonių miško link. Jų užduotis buvo sulaukyti pastiprinimą, jei Merkinės enkavėdistams pavyktų prisišaukti jį iš Alytaus.

11 valandą A. Ramanausko-Vanago iššauta balta raketa paskelbė atakos pradžią. Per smarkų snygį puolantieji judėjo dviem kryptimis - nuo miestelio kapinių ir nuo Vilniaus gatvės, nesutikdami jokio pasipriešinimo. Partizanai užėmė NKVD būstinę, paštą, valsčiaus ir milicijos įstaigą. Tačiau jau kitą akimirką iš cerkvės ir bažnyčios bokštų prapliupo priešo kulkosvaidžių ugnis. Žadėto pastiprinimo nebuvo - A. Grušausko-Siaubo būrio grupei nepavyko įveikti gerai saugomo tilto.

Taigi apgadinę NKVD ir milicijos būstines, pasiėmę dvi rašomąsias mašinėles, keturis kulkosvaidžius, keletą automatų, šautuvų ir šiek tiek šaudmenų Vanago vyrai traukėsi Subartonių miško link. Vėliau A. Ramanauskas-Vanagas pranešime apygardos vadui praneš, kad Merkinės puolime tiesiogiai dalyvavusiems 45 partizanams teko susigrumti su triskart gausesnėmis priešo pajėgomis, tačiau jiems pavyko nukauti 15 enkavėdistų ir du sribus. Vis dėlto nei Vanagas, nei apygardos vadas J. Vitkus-Kazimieraitis operacijos rezultatais, atrodo, nebuvo patenkinti, nors moralinę šios operacijos svarbą sunku pervertinti.

Reikia pabrėžti, kad Dzūkijos partizanų kova vyko vis sunkesnėmis sąlygomis - užsibrėžęs žūtibūt sunaikinti ginkluotą pagrindį, priešas pirmiausiai nusitaikė į jo vadovybę ir griebėsi naujos taktikos - vietoje atvirų kovų panaudoti agentus, provokatorius ir išdavikus. Taip 1947 metų liepos 11 dieną, apsupus apygardos partizanų bunkerį, enkavėdistams pavyko sunaikinti visą Dainavos apygardos štabą. Mūšyje žuvo ir tuo metu apygardai vadovavęs Dominykas Jėčys-Ažuolis. Po šio įvykio

Mielai EGLEI ARIENEI ir Jos šeimai bei artimiesiems, mirus mylimam vyrui

A.† A.

Arch. BRONIUI ARUI,

reiškiame nuoširdžią užuojautą

*Aldona ir Paulius Švarcai
Rūta Sakienė*

vadovavimą apygardai perėmė A. Ramanauskas-Vanagas. 1948 metais jis buvo paskirtas Pietų Lietuvos partizanų srities vadu.

Išdavysčių kaina

Dabar A. Ramanausko-Vanago laukia nauja misija. 1948 metų lapkritį jis išvyksta į Radviliškio rajone Mėnaičių kaime turintį įvykti Lietuvos partizanų vadų suvažiavimą, kuriame 1949 metų vasario 16-ąją bus priimta LLKS tarybos deklaracija. Tačiau iki to dar laukė ilga kelionė per kitas apygardas ir daugybę nesusipratimų, kurių vienas vos nesibaigė tragiškai.

Po ilgų naktinių žygių drauge su pakeliui prisijungusiu Tauro apygardos vadu Aleksandru Grybinu-Faustu pasiekę Kėstučio apygardos štabą, abu vyrai buvo palaikyti MGB provokatoriais, mat šioje apygardoje nei vieno, nei antro niekas asmeniškai nepažinojo. „Arba Jūs esate pasišventę partizanai, arba labai gerai parinkti ir paruošti provokatoriai”, - po ilgai trukusių apklausų pareikš Jūros apskrities vadas Jonas Žemaitis-Vytautas. Vis dėlto po kelių dienų buvo išsiaiškinta, kad A. Ramanauskas-Vanagas tikrai yra Pietų Lietuvos srities vadas.

1946 metų vasario 16 dieną drauge su kitais partizanų vadais pasirašęs garsiąją LLKS tarybos deklaraciją, įteisinusią LLKS tarybą kaip vienintelę teisėtą valdžią okupuotos Lietuvos teritorijoje, A. Ramanauskas-Vanagas dar nenujautė, kad grįžęs į Dainavos apygardos vadavietę jis neberas Benedikto Labėno-Kariūno, kuriam buvo laikinai pavedęs eiti savo pareigas - kovo 7 dieną jį miegantį nušaus į štabą **infiltruotas MGB agentas Kostas Kubilinskas**, sovietmečiu tapsiantis garsiu vaikų poetu. Tą pačią dieną bus nužudytas Kazimieraičio rinktinės vadas Vaclovas Voveris-Žaibas, MGB agento išduotas žus ir naujas Dainavos apygardos vadas Lionginas Baliukevičius-Dzūkas.

Netrukus LLKS gyny-

bos pajėgoms vadovaujantis A. Ramanauskas-Vanagas liks vienintelis gyvas partizanų vadas. Suprasdami, kad sunaikinus šį legendinį kovotoją iš esmės bus sunaikintas ir visas ginkluotasis pagrindis, sovietų saugumiečiai nėrėsi iš kailio, kad jį surastų ir suimtų. Tai padaryti buvo nelengva, nes nuo 1952 metų pabaigos, partizanų vadas jau nebeturėjo ryšių su pasipriešinimo vadovybe ir slapstėsi drauge su savo šeima.

Partizano medžioklė truko net ketverius metus. Jo paieškoms buvo sudaryta speciali operatyvinė grupė, kuriai vadovavo du pagarsėję Rainių žudynių organizatoriai: KGB 4-osios valdybos viršininkas Petras Raslanas ir jos antrojo skyriaus viršininkas Nachmanas Dušanskis. Be to, paskutiniaisiais metais prieš suėmimą A. Ramanausko-Vanago ieškojo ir mažiausiai 50 KGB agentų.

1956 metų spalio 11 dieną KGB pirmininko pavaduotojas Leonardas Martavičius patvirtino slaptą partizanų vado ir jo žmonos suėmimo planą. Kitą dieną A. Ramanauskas-Vanagas ir jo žmona B. Mažeikaitė buvo suminti Kaune, vos išėję iš KGB užverbuoto išdaviko buto.

B e v e i k m e t u s A. Ramanauskas-Vanagas ir B. Mažeikaitė buvo žvėriškai kankinami Vilniaus KGB kalėjime. Jiedu susitiko tik vieną kartą - per akistatą, kurioje partizanų vadas tvirtino, jog veikė vienas ir žmona apie jo veiklą nieko nežinojo. KGB kameroje įvyko ir paskutinis A. Ramanausko pasimatymas su aštuonmete dukra

„DIRVAI” AUKOJO

Anonimas Cleveland, OH	100
J. Raibys, Ventura, CA.....	100
A. Banys, Bloomfield Hills, MI	45
K. Čeputis, Evanston, IL.....	45
Z. Obelenis, Novelty OH.....	45
J. Vėblaitis, Union, NJ.....	45
V. Vaškys, Philadelphia, PA.....	35
K. Civinskas, Brecksville, OH	30
S. Dimas, Middle Vill., NY	30
M. Matusz, Delran, NJ.....	30
S. Dubauskas, Clarendon H., IL.....	25
A. Pažiūrienė, Oakpark, CA.....	25
E. Sluder, Centenial, CO.....	25
E. Dovydaitis, Los Angeles, CA	20
A. Rukšėnas, Wlby. Hills, OH	20
I. Jansonas, Osterville, MA.....	15
R. Kronas, Willow Brook, IL.....	15
I. Grigaliūnas, Oceanside, CA.....	12
P. Ambraziejus, N. Falmouth, MA..	10
M. Bartkus, Pepperell, MA.....	10
L. Karnitis, Columbus, OH	10
J. Kijauskas, Mentor, OH	10
S. Klevas, Richmond Hill, NY	10
S. Ignatavičius, Cleveland, OH.....	5
J. Šiupinys, Euclid, OH	5

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

Auksute. Atomazga jau buvo čia pat: 1957 metų rugsėjo 24-25 dieną sovietinės Lietuvos Aukščiausiasis Teismas A. Ramanauskui-Vanagui skyrė mirties bausmę. Lapkričio 29 dieną paskutinis partizanų vadas buvo sušaudytas, o jo žmona tą patį mėnesį nuteista 8 metams lagerių.

Kur ilsisi A. Ramanausko-Vanago palaikai, žinoma tik jo budeliams. Partizanų vado atminimą šiandien saugo paminklas Alytuje, koplytstulpis Merkinėje, jo vardu pavadinta gatvė Kaune. Atkurtos nepriklausomybės laikais A. Ramanauskui buvo suteiktas dimisijos brigados generolo laipsnis ir du Vyčio kryžiaus ordinaai. Tačiau ne mažesniu įvertinimu galėtume laikyti ir prieš aštuonerius metus, minint A. Ramanausko-Vanago žūties 45-ąsias metines, ištartus partizanų vado sesers žodžius: „Ateik, tu vėl reikalingas, mes vėl klystkeliais einame.”

Aras Lukšas, „Lietuvos žinios”

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service

216 481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts
Mufflers, Lube oil and Filter
Buy any 4 tires and receive a. P.S. Tire hat!

OPEN

Mon. – Fri.: 8 am to 6 pm

Sat.: 8 am to 4 pm

866 E. 200th St.

Cleveland, OH 44119

SPORTAS

ČIKAGOJE LINAS KLEIZA SVEČIAVOSI KREPŠINIO
AKADEMIJOJE „LITUANICA”

Sausio 3 d. ilgam įstrigs Čikagos „Lituanicos” krepšinio Akademijos jauniems krepšininkams, teigiama žiniasklaidai išplatintame pranešime spaudai.

Tą vakarą Pasaulio lietuvių centro (PLC) Jaunimo rūmų salėje, Lemonte lankėsi geriausias 2010 metų Lietuvos krepšininkas Linas Kleiza. Tądien L.Kleiza pažymėjo savo 26-ąjį gimtadienį.

L.Kleiza dalyvavo improvizuotame baudų metimų konkurse kartu su jaunaisiais krepšininkais. Šiame konkurse taiklesnis už NBA krepšininką pasirodė „Lituanicos” auklėtinis, trečiokas Paulius Metrikas, kuriam atiteko krepšinio marškinėliai su L.Kleizos parašu.

Linui buvo įteiktas tortas su 26-iomis degančiomis žvakutėmis. Kaip jau įprasta per gimtadienio šventes, jubiliatui

Lietuvos vyrų rinktinės žaidėjui Linui Kleizai vaikai pademonstravo savo sugebėjimus ir įteikė tortą su 26-omis žvakutėmis.
„Lituanicos” nuotr.

visi krepšinio gerbėjai sudainavo „Ilgiausių metų!”

Atsidėkodamas už šiltą priėmimą Lietuvos krepšinio rinktinės vedlys mielai ir ilgokai visiems susirinkusiems dalino savo autografus, fotografavosi.

Geriausias Lietuvos krepšininkas palinkėjo visiems „Lituanicos” auklėtiniais stiprybės, sveikatos bei pergalių krepšinio aikštelėse. „Tegu Naujieji metai jums būna sėkmingi bei atneštų daug džiaugsmo” – tarė L. Kleiza.

Mielam kaimynui ir draugui

A.† A.

BRONIUI ARUI

nusikrausčius pas Dievą, reiškiamo gilia užuojautą šioje žemėje paliktiems žmonai EGLUTEI, dukrai RŪTAI ir sūnui JONUI su šeimomis. Mums taipogi skaudu ir mes liūdime kartu su Jumis.

*Vida ir Arūnas Bruožiai
Janina Čekanauskienė
Stasė ir Vytas Fledžinskai
Birutė Gricienė
Daiva ir Carlos Navarrette
Danguolė Navickienė
Alfa Pažiūrienė
Dalilė ir Antanas Polikaičiai
Juozas Raibys
Alfa Tumas
Rymantė Vizgirdaitė
Rita ir Julius Žukai*

Amžinybėn iškeliavo

A.† A.

Architektas BRONIUS ARAS

Pareigingai ir dosniai mūsų skyriaus narei, Velionio žmonai EGLEI MARIJAI ARIENEI, dukrai RŪTAI, sūnui JONUI ir jų šeimoms reiškiamo gilia užuojautą ir liūdime su Jumis.

*AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS S-GOS
LOS ANGELES SKYRIUS*

FOR RENT
TWO FAMILY HOUSE –
CLEVELAND
OFF E. 200th St.
1 bedroom up \$395,
2 bedrooms, down \$495
old style nicely restored –
NO PETS
Call (440) 823-5587

FOR RENT
NEFF Rd. North of Lake.
Shore.Blvd
3rd. Floor, 2 bdrms,
carpeted, fridge
\$450 per month+sec
dep. Includes Direct TV
with HBO
Call (440) 479-7406

Buvusiam Vilties draugijos
vicepirmininkui

A.† A.

VYTAUTUI STAŠKUI

mirus, drauge liūdėdami gilia užuojautą reiškiamo žmonai ANGELEI, sūnui EDVARDUI, dukrai RITAI ŽVIRBLIENEI, sūnui RICHARDUI ir jų šeimoms, seseriai EUGENIJAI MACKEVIČIENEI.

„Vilties” draugijos valdyba

JAKUBS AND SON
Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir batzamuotojai
936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095
Telefonas: (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Patria Imports

We Sell Koldunai
Gourmet Deli Meats & Breads
Imported Condiments & Foods
Wines, Beer & Waters
Candies, Gifts and More!
794 East 185th St. • 216-531-6720

TAUPA
LITHUANIAN CREDIT UNION

SAVI PAS SAVUS
KVIEČIAME VISUS Į TAUPĄ

Telefonas (216) 481-6677; El. paštas TAUPA@AOL.COM
767 EAST 185th Street CLEVELAND, OHIO 44119

DARBO VALANDOS :

Antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį 9:00 v.r. - 4:00 p.p.
Penktadienį 9:00 v.r. - 6:00 p.p.
Šeštadienį 9:00 v.r. - 12:00 p.p.
Sekmadienį 11:00 v.r. - 12:00 p.p.

KIEKVIENA TAUPOMOJI SĄSKAITA IKI \$250,000 YRA APDRAUSTA (NCUA)